

Till regeringen
(Socialdepartementet)

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2015-2017

Datum 2014-02-21
Dok.bet. PID134864
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2014-3

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2015 – 2017

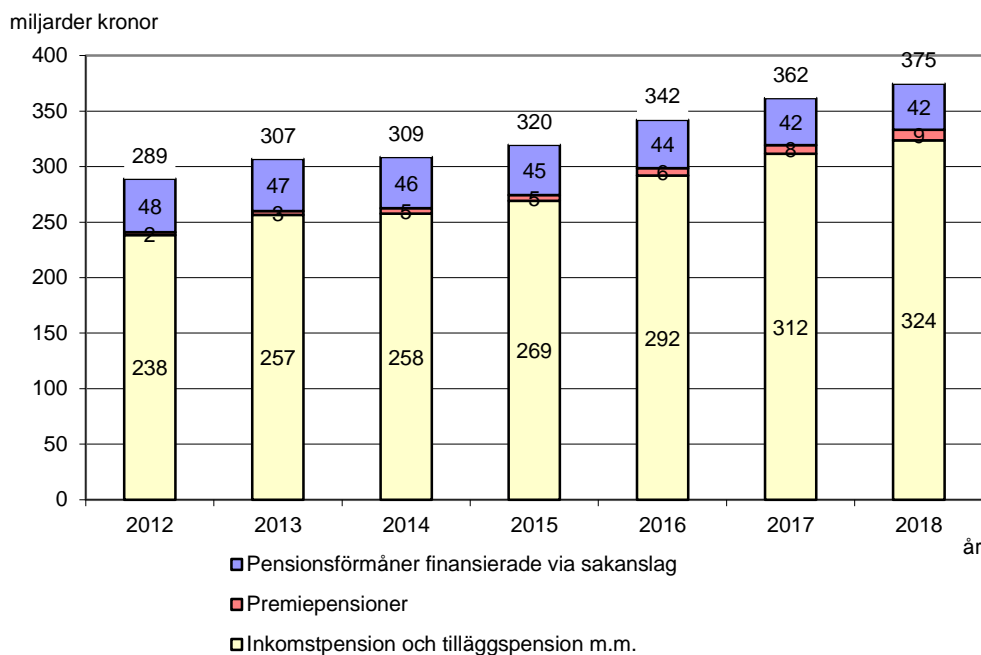
Pensionsmyndigheten överlämnar härmed budgetunderlag avseende perioden 2015 – 2017. Budgetunderlaget består av förslag till finansiering av Pensionsmyndighetens verksamhet, anslag som finansierar olika pensionsförmåner inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde samt finansiering av ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Budgetunderlaget innefattar även prognoser för 2014 – 2018.

Sammanfattning

Utgifter för pensioner och pensionsrelaterade förmåner som Pensionsmyndigheten svarar för beräknas uppgå till 320 miljarder kronor 2015. Det motsvarar över 8 procent av bruttonationalprodukten (BNP). Förvaltningens kostnader beräknas samma år uppgå till 1,339 miljarder kronor, vilket utgör 0,4 % av utgifterna för pensioner.

Utgifter för pensioner

I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2012-2018.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 289 miljarder kronor år 2012 till 375 miljarder kronor år 2018. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från drygt 2,0 miljoner år 2012 till 2,2 miljoner år 2018.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något mellan 2009 och 2011. Under 2012 och 2013 ökade däremot andelen 61-åringar med tidigt uttag. Det antas att andelen blir något lägre än 2013 för kommande år.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tilläggs pensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

	2014	2015	2016	2017	2018
Januari-prognos	-2,7	+1,3	+5,7	+4,9	+1,4
Februari-prognos	-2,7	+1,5	+6,0	+4,5	+1,8

Frånsett år 2014 prognostiseras inkomstpensionen att öka nominellt för varje år under prognosperioden.

Höjningen av prognosen för följsamhetsindexeringen för år 2015 jämfört med föregående anslagsuppföljning beror på att balanstalet preliminärt blev högre jämfört med tidigare prognos. Intjänadetiden för 2012 blev högre jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning och det har en höjande effekt på balanstalet. Även för kommande år görs ett mer positivt antagande för intjänadetidens utveckling. Pensionsskulden för aktiva blev något lägre än enligt föregående prognos och har sänkts också vid framskrivningen. Å andra sidan har antagandet för kursutvecklingen 2014 sänkts på grund av den negativa utvecklingen under januari vilket har sänkt prognosen för AP-fondens fondkapital.

I prognosen beräknas balanseringsperioden upphöra 2017 då balansindex är ikapp inkomstindex. Det är dock möjligt att det blir en ny balanseringsperiod 2018 eftersom balanstalet detta år beräknas bli något lägre än 1,0.

Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Långsiktigt minskar därför antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg eller garantipension. Sänkningen av inkomstpensionen vissa år, till exempel 2014, kan dock medföra kortsiktigt att antalet med bostadstillägg eller garantipension ökar något.

Prognosen för pensionsrätt för barnår har höjts ganska kraftigt. Det finns nu utfall för 2012. Detta har föranlett en justering av fördelningen mellan de olika beräkningsalternativen och att prognosen för medelbeloppet för ett av beräkningsalternativen har höjts.

Verksamhetens kostnader

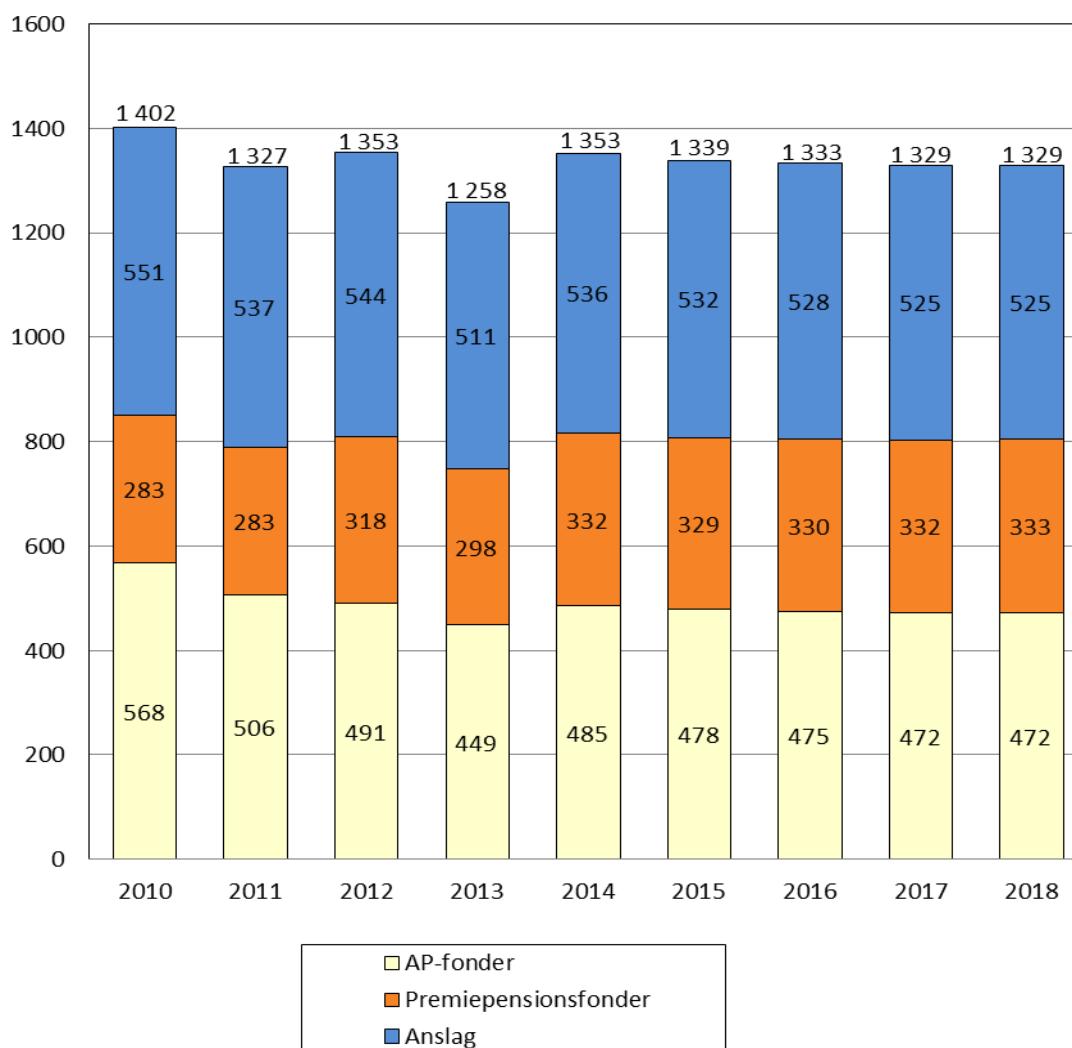
I föregående budgetunderlag såg vi framför oss ett antal områden som krävde insatser och resurser utöver de som var planerade. Vi beskrev därför våra tillkommande uppgifter och begärde utökade medel. Som en följd av detta har vi från 2014 tilldelats en nivåhöjning av våra medel med 20 miljoner kronor för att stärka informationsverksamheten och konsumentstärkande åtgärder. Vi avslutade dessutom 2013 med ett maximalt anslagssparande till 2014. Orsaken till det oväntat höga anslagssparandet är i huvudsak att Försäkringskassan i samband med årsbokslutet för 2013 krediterade oss cirka 10 miljoner kronor för de tjänster vi köper från dem. Detta trots att den senaste prognosen signalerade ökade kostnader jämfört med aktuell budget. Givet dessa förutsättningar gör vi bedömningen att våra aviserade medel för åren 2015-2017 i BP14 är tillräckliga. För att maximera våra satsningar på konsumentuppdraget och prognos till alla, hålla farten i pågående arbete, snabbt få igång nya aktiviteter och för att i förlängningen få ut de effekter vi efterfrågar har vi en offensiv verksamhetsplanering som medför ett fullt nyttjande av våra tillgängliga medel under budgetperioden. För dessa satsningar hemställer vi även om att 2014 få använda den del av anslagsbehållningen från 2013 som överstiger tre procent.

Sammanfattningsvis har budgetunderlaget följande inriktning:

- Vi hanterar våra uppdrag inom aviserade ekonomiska ramar
- Vi automatiserar och genomför förenklingar i arbetsprocesser och regelverk
- Vi säkerställer effekthemtagningar för att skapa utrymme för verksamhetens förflyttning.

Nedanstående diagram visar utvecklingen av förvaltningskostnaderna åren 2010 till 2018.

Miljoner kronor
fasta priser

Av diagrammet framgår att de totala nettokostnaderna mot finansieringskällorna 2013 uppgick till 1 258 miljoner kronor. Efter en höjning av kostnadsnivån till följd av tillkommande uppgifter från 2014 ses en långsiktig sänkning av förvaltningskostnaderna finansierade via anslag och AP-fonder medan kostnaderna som belastar premiepensionssystemet ökar. Sammantaget beräknas de totala förvaltningskostnaderna ligga relativt fast under perioden.

Hemställan

Pensionsmyndigheten föreslår:

Utgifter för pensioner 2014

att Pensionsmyndigheten beviljas tilläggsanslag för år 2014 avseende utgiftsområde 11.1:4, Äldreförsörjningsstöd med 58 miljoner kronor.

Pensionsmyndighetens förvaltningskostnader 2014

att Pensionsmyndigheten ges möjlighet att använda hela anslagsbehållningen från 2013 för de ändamål och i den omfattning som beskrivs i avsnittet *Anslagsbehållning*.

Utgifter för pensioner samt förvaltningskostnader 2015-2017

att medel för pensioner och pensionsrelaterade förmåner samt för verksamhetens genomförande år 2015-2017 anvisas i enlighet med sammanställningen på nästkommande sida.

Krediter och låneram

- räntekontokredit på 1 067 miljoner kronor 2015
- låneram för investeringar om 210 miljoner kronor samt
- kredit för fondhandeln på 8 000 miljoner kronor

Avgifter

att efterlevandepensionsavgiften sänks från och med år 2015 till 0,80 procent från den nuvarande nivån på 1,17 procent.

Tabellen nedan visar beräknat anslagsbehov för samtliga anslag som Pensionsmyndigheten disponerar.

Beräknat anslagsbehov för finansiering av Pensionsmyndighetens förvaltning samt för pensioner och pensionsrelaterade förmåner år 2015–2018.

Beloppen är uttryckta i löpande priser, 1000-tal kronor

	Pensions- myndighetens förslag till anslag 2015	Prognos 2016	Prognos 2017	Prognos 2018
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom				
1:1	Garantipension till ålderspension	16 253 814	14 731 100	13 805 800
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	12 587 975	12 191 800	11 863 700
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 510 271	7 765 100	7 403 400
1:4	Äldreförsörjningsstöd	785 212	761 200	787 400
2:1	Pensionsmyndigheten	542 687	550 394	560 042
	Summa	38 679 959	35 999 594	34 420 342
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn				
1:5	Barnpension och efterlevandestöd	868 684	850 500	871 800
1:7	Pensionsrätt för barnår	6 974 600	7 367 900	7 716 400
	Summa	7 843 284	8 218 400	8 588 200
	Totalt	46 523 243	44 217 994	43 008 542
			42 242 037	

Samverkan mellan Pensionsmyndigheten och de berörda fackliga organisationerna har skett.

Budgetunderlaget har beslutats av Pensionsmyndighetens styrelse den 19 februari 2014. Deltagare har varit ordförande Bo Könberg, vice ordförande Kerstin Wigzell samt ledamöterna Joachim Berner, Thomas Rolén, Tomas Landeström, Pär Nygren och generaldirektör Katrin Westling Palm.

Dessutom har chefen för juridikavdelningen Thomas Norling, chefen för ledningsstaben Annika Sundén samt Hans Karlsson, Stefan Granbom och Johan Söderberg varit närvarande, den senare som föredragande.

Katrin Westling Palm

Johan Söderberg

Sändlista

- Ekonomistyrningsverket
- Finansdepartementet
- Riksdagens utredningstjänst
- Riksrevisionen
- Statskontoret

Innehåll

Vad förväntas av oss?	10
Vår inriktning	10
Strategisk inriktning	10
Säkra målen	11
Information utifrån situation	11
Säkra kompetensförsörjningen	12
Automatiseringar	12
Offensivt arbete med förenklingar	12
Samverkan	12
Försäkringskassan	13
Servicekontoren	13
Vad planerar vi?	13
Genomförande och implementation av kommande leveranser inom programmet för ärendehantering (PFÄ)	14
Konsumetuppdraget	14
Prognos till alla	15
Verksamhets- och kontrollfilosofin	15
Påverkansfaktorer	16
Ärendevolymer	16
E-delegationen	17
Fullmaktsnod	18
Nationell ställföreträdartjänst	19
Ekonomiska förutsättningar	19
Nyttovärderingar och effekthemtagningar	19
Sammanfattande inriktning för budgetunderlaget 2015-2017	21
Förvaltningskostnader och investeringsbehov	22
Förvaltningskostnader	22
Kostnader för lokaler	22
Finansiering av förvaltningskostnaderna	22
Anslagsbehov	23
Anslagsbehållning	23
Anslagskredit på ramanslag	24
Förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)	24
Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)	25
Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen)	26
Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	27
Avgiftsuttag för administration av inkomst- och tilläggspension (AP- fonderna)	27
Avgiftsuttag för administration av premiepension	27
Kostnader för myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	28
Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning	29
Inledning	29
Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2014/29 Prognosunderlag	29
Kontaktpersoner	30
Prognoser för inkomstindex och balanstal	31

Följsamhetsindexering m.m.	35
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	37
1:1 Garantipension till ålderspension.....	37
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	42
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	47
1:4 Äldreförsörjningsstöd	51
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	55
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	55
1:7 Pensionsrätt för barnår	58
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	60
Inkomstpensionssystemet	60
Premiepensionssystemet	62
Prognos för inkomstgrundad ålderspension	64
AP-fondernas inkomster och utgifter	70
Övriga pensioner	72
Frivillig pension	72
Sjömanspension	72

Bilaga 1 Sammanfattande tabeller över anslagsuppföljningen

Bilaga 2 Utgifter inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde

Bilaga 3 Månadsredovisning av prognoser för 2014

Bilaga 4 Jämförelse med den prognos som lämnades i januari 2014

Vad förväntas av oss?

Som i tidigare budgetunderlag utgår vi från vårt uppdrag, där ett av målen beskrivs som att administrationen av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader till nytta för pensionärer och pensionssparare. Ett annat mål är att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.

Regeringens analys av och slutsatser kring vår verksamhet samt politikens inriktning framgår av den senaste budgetpropositionen (BP14). Där skrivs bland annat att:

- förvaltningen ska bedrivas med låga kostnader
- regeringen fortsätter följa handläggningen av bostadstillägg (BT) och återkrav
- tillsvidarebesluten inom BT är en strategiskt viktig reform med särskild uppföljning
- viktiga fokusområden för att främja allmänhetens förtroende är att
  - motverka felaktiga utbetalningar som kommer av oavsiktliga fel och beivra bidragsbrott
  - förenkla för medborgarna att göra rätt genom regelförenklingar
- vad gäller kontrollverksamheten kommer regeringen fortsätta arbetet med regelförenklingar och följa vårt arbete med riskvärdering och smarta kontroller
- hela den framtida pensionen poängteras och gapet mellan användarna av minpension.se och de som får det orange kuvertet är bekymmersamt
- kunskap om inte helt uppenbara konsekvenser för pensionen efterfrågas - livshändelser
- i en föränderlig värld måste pensionssystemet underhållas
  - analysera och justera, exempelvis pensionsåldrarna
  - det poängteras att de extremt långsiktiga fundamenten som livsinkomstprincipen och den finansiella stabiliteten ligger fast
- medel har tillförts för konsumentstärkande åtgärder och för att stärka informationsverksamheten

Vidare har Pensionsmyndigheten i regleringsbrevet 2014 fått medel för att genomföra den plan för jämställdhetsintegrering (dnr S2013/6244/SF) som tidigare redovisats för regeringen. Av planen följer att Pensionsmyndigheten under 2014 ska genomföra en kartläggning av nuläget inom bemötande, statistik och analys samt myndighetsutövning. Denna kartläggning ska ligga till grund för vår långsiktiga planering av jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten. Pensionsmyndigheten ska då genom olika aktiviteter som är kopplade till jämställdhetsintegrering i myndighetens verksamhetsplan, tillsätta resurser, budgetera och följa upp utvecklingen med start i verksamhetsplanen 2015.

Vår inriktning

Strategisk inriktning

Pensionsmyndigheten har en återkommande process för strategisk planering. En process som går från den strategiska inriktning som styrelsen drar upp på våren via våra

strategiska dagar i slutet av maj, till fastställandet av Pensionsmyndighetens strategiska plan för nästkommande år och tills vidare i juni.

Styrelsens strategiska inriktningar sammanfattas i följande punkter:

- Övergripande inriktning – Säkra målen Alltid rätt och i tid samt Kostnadseffektiv verksamhet
- Målgrupps- och individanpassad information utifrån pensionssparares och pensionärer situation
- Säkra kompetensförsörjningen för att möta vårt förändringsbehov
- Automatiseringar för en effektivare verksamhet
- Offensivt arbete med förenklingar i arbetssätt, regelverk, interna rutiner och informationshämtning
- Köp av tjänster och samverkan med andra där det passar vår verksamhet

Säkra målen

Målen Alltid rätt och i tid och Kostnadseffektiv verksamhet är basen för verksamheten och ska alltid vara i fokus, det vill säga att vi arbetar med ständiga förbättringar för att få en snabb och korrekt handläggning till en så låg kostnad som möjligt. Att göra rätt och vara i rätt tid är lika viktigt. Prioriteringar:

- Alltid rätt omfattar även att alla ska behandlas lika och ges samma möjligheter att ta till vara sina rättigheter
- Hitta åtgärder som ger stor effekt inom kvalitets- och förbättringsarbetet och genomföra dessa
- Arbete med att förebygga fel och effektivisera vår kontroll
- I betydligt större omfattning ta hänsyn till kostnadsfaktorn i verksamhetsbeslut och vara tydligare med hur olika utvecklingsinsatser ska finansieras.

Information utifrån situation

Ambitionen ska vara att pensionsspararen och pensionären får den information de behöver. För att lyckas med detta behöver vi ha ett ökat individuellt perspektiv i vår information utifrån en god kunskap om olika målgrupper och deras behov och livssituation. Vi ska ta en mera aktiv roll för att stärka pensionssparares och pensionärens ställning som konsument. Det innebär att vi behöver utöka vår omvärldsbevakning avseende pensioner och pensionsrelaterat sparande, vara aktiva när det gäller förslag till regelförändringar, ta en opinionsbildande roll och erbjuda mera konkret vägledning i de frågor som ställs från pensionssparare och pensionärer.

Prioriteringar:

- Få tydligare kundfokus, där vi ser pensionssparares och pensionärens hela behov och utifrån det anpassa våra processer och om möjligt även samordna dessa med andra myndigheters processer
- Genomföra *Prognos till alla* enligt föreslagen tidsplan och skapa utrymme i planeringen för detta genom att effektivisera hur andra aktiviteter genomförs
- Fortsatt arbete med att stärka konsumenternas ställning på pensionsområdet
- Utveckla en väl fungerande statistik- och analysverksamhet.

Säkra kompetensförsörjningen

Alla på Pensionsmyndigheten ska förstå och ta ansvar för sitt bidrag till helheten. Kompetensförsörjningen ska stödja den verksamhet vi vill bedriva. Vi behöver ha rätt kompetens för våra uppdrag, inte bara i framtiden utan även idag. Vår utveckling innebär att färre kommer att arbeta med ärendehandläggning men fler kommer att arbeta med att möta och informera pensionssparare och pensionärer. Bemötandefrågor och kunskap om hela pensionen blir allt viktigare. För att klara kompetensförsörjning, såväl avseende medarbetare som ledare, behöver vi ha en tydlig strategi. För ett systematiskt angreppssätt inom kompetensförsörjning ska vi utveckla vår Kompetensakademi, Pensionsmyndighetens organisation för kompetensutveckling och utbildning.

Prioriteringar:

- Bygga upp en tydlig struktur och process för kompetensförsörjning
- Konkretisera utbildningsbehovet och prioritetsordningen
- Koppla innehållet i Kompetensakademin till olika roller och kompetensnivåer.

Automatiseringar

Vi effektiviserar genom att standardisera och automatisera handläggning av i första hand rutinartade moment med stora volymer, både avseende ärendeflöden och informationsinhämtning. En ökad automatiseringsgrad ger positiva effekter avseende handläggning och kostnadseffektivitet och skapar utrymme för att kunna satsa mer på att i första hand utveckla information och kundmöte. Vi vill också genom bland annat automatiserad informationsinhämtning bygga bort möjligheter att göra fel och därigenom både höja kvaliteten och förkorta den totala handläggningstiden.

Prioriteringar:

- Att implementera kommande leveranser från utvecklingsprojekt
- Att ta om hand de möjligheter som automatiseringar ger för att åstadkomma en effektivare verksamhet, bland annat genom förenklingar i arbetsprocesser och regelverk
- Att bli bättre på att ta om hand och återanvända vunnen kunskap inom vår utvecklingsverksamhet.

Offensivt arbete med förenklingar

Vi ska arbeta med förenklingar i lagstiftningen och samtidigt effektivisera arbetssätt och tillämpning av interna regelverk. Vårt fokus ska ligga på områden som vi har stor möjlighet att påverka eller själva rår över. Prioriteringar:

- Förbättra systematik och koppling mellan kvalitetsarbetet och regelförenklingsarbetet så att vi får lättare att hitta och genomföra åtgärder inom de områden som ger snabb och tydlig effekt
- Genomföra en genomlysning av regelverket för BT för att identifiera möjliga förenklingar och schabloniseringar
- Få en tydligare bild av fel, orsaker och riskområden
- Föra vidare goda exempel och lära oss av varandra
- Utifrån tydligt kundfokus fortsätta identifiera förbättringsområden inom vår hantering.

Samverkan

Vi ska vara riktigt bra på det vi gör, men vi behöver alltid se över möjligheterna att samverka med andra för att hitta bättre och billigare lösningar. Detta gäller såväl nya

tjänster som befintliga. För att få ut önskade effekter behöver vi förbättra vår kravställnings- och beställarkompetens. Prioriteringar:

- Fortsätta att utveckla samarbetet med Försäkringskassan mot ett strategiskt partnerskap
- Hitta en modell för att följa utvecklingen av samverkan med Försäkringskassan
- Ta fram en ny transparent ekonomimodell för köp av tjänster hos Försäkringskassan
- Fokusera på informationssäkerheten i de outsourcade verksamheterna

Försäkringskassan

Idag finns ett utvecklat samarbete med Försäkringskassan som ska fortsätta och förbättras i de delar som passar vår verksamhet. Myndigheterna ser över möjligheten att upprätta ett partnerskapsavtal och arbeta med en strategisk gruppering som aktivt tar fram och följer upp möjliga scenarier över tid och lämpliga nivåer för samverkan för olika scenarier. Vi ser således ett fortsatt samarbete kring it-stödet under överskådlig tid och ett fördjupat och mer strategiskt samarbete mellan myndigheterna.

Servicekontoren

Utifrån våra fokusområden är servicekontoren en viktig kanal för oss. Servicekontoren utgör en mötesplats där pensionssparare och pensionärer på ett naturligt sätt interagerar med statsförvaltningen vid sina livshändelser. Det ger oss förutsättningar att ge värdefull information vid rätt tidpunkt. Det finns även ett värde i att servicekontorsnätets exponering kommunicerar en förvaltning som bryr sig, vilket påverkar förtroendet i positiv riktning.

Idag är det främst pensionärer som kommer in på servicekontoren men vi har en inriktning om att finnas nära konsumenten och att ge vägledning inför pensionstiden. Servicekontoren kommer att delta i satsningen på *Prognos till alla*¹ och är en avgörande faktor för hur väl Pensionsmyndighetens kommer att nå sin målsättning. Förutom uppgiften att ge kunderna prognosstöd så kommer servicekontoren i maj 2014 att börja handlägga BT-ärenden.

Sammantaget vill vi att servicekontorsnätet utvecklas för att bättre motsvara kontaktbehoven ur ett livshändelseperspektiv. Detta kräver myndighetsgemensam utveckling av logiska tjänster som är livshändelsebaserade.

Vad planerar vi?

För att ge styrning och ledning i hur vi ska nå våra mål har vi ett överordnat strategiskt fokus på kostnadseffektivitet och hög operationell effektivitet. Vi vill därmed flytta verksamhetens resurser från tidsödande hantering, administration och datainsamling till kontakter med pensionssparare och pensionärer som skapar mervärde samt till bättre styrning och analys. Inom ärendehantering automatiserar vi och genomför förenklingar i arbetsprocesser och regelverk, och inom informationsområdet ökar vi det individuella perspektivet genom att utgå från individens behov och livssituation så långt det är möjligt. I arbetet med statistik och analys skapar vi en effektivare dataförsörjning som frigör resurser så att vi kan bli en drivande samarbetspartner och efterfrågad specialist inom området.

Mer konkret har vi planerat för:

---

¹ Satsningen som går under namnet *Prognos till alla* innefattar åtgärder som underlättar för individen att göra en individuell pensionsprognos, se vidare på s.14.

- Genomförande och implementation av kommande leveranser inom programmet för ärendehantering (PFÄ)
- Konsumentuppdraget
- Prognos till alla
- Verksamhets- och kontrollfilosofin

Genomförande och implementation av kommande leveranser inom programmet för ärendehantering (PFÄ)

PFÄ utvecklar ett systemstöd för ärendehantering och handläggning. Vi ska färdigställa och driftsätta de pågående projekten inom programmet och därigenom gå mot en automatisering av de stora ärendeflödena. I utvecklingsarbetet ska manuella arbetsmoment genomlysas och i möjligaste mån byggas bort. Vi ska utveckla våra processer så att de bättre avspeglar pensionärer och pensionssparares livshändelser.

Programmet bidrar till ökad *kundnytta* i form av en snabbare och mer rättsäker handläggning då ärendehantering av återkoppling, beslut och information automatiseras i högre grad. *Handläggarnytta* kommer visa sig av en mer enhetlig hantering av ärenden där monotona arbetsuppgifter byggts bort. Konsolidering av system bidrar till *kostnadseffektivitet* i form av färre och egna handläggningssystem med högre driftsäkerhet och lägre kostnader för vidareutveckling, systemdokumentation, test och releaser.

2016 har vi:

- en modern, kostnadseffektiv och automatiserad ärendehantering av ärenden inom ålderspension och efterlevandepension
- vi samordnar och skickar färre, enklare, tydligare brev och beslut
- vi påbörjar etableringen av händelseorienterad ärendehantering
- vi erbjuder nya e-tjänster på webben.

Konsumentuppdraget

I enlighet med tidigare regleringsbrevsuppdrag har Pensionsmyndigheten redovisat hur vi arbetar proaktivt med att förebygga problem för konsumenten och samverkar med andra myndigheter, arbetsmarknadens parter och andra aktörer för att stärka konsumenternas ställning på pensionsområdet.

Vi har fram till nu införlivat konsumentuppdraget i verksamheten genom att utveckla det nya uppdraget och driva det som en del av vårt linjearbete genom prioriteringar inom ramen för befintlig verksamhet. Från år 2014 har Pensionsmyndigheten fått tilldelade medel specifikt för bland annat konsumentuppdraget vilket möjliggör en ökad utvecklingstakt.

För att fullt ut arbeta proaktivt i konsumenternas intresse kommer myndigheten att behöva etablera och utveckla en rad verksamheter som inte finns idag. En sådan utveckling kommer att behöva ske etappvis och under en tidsrymd som sträcker sig fram i tiden.

I valet av konsumentstärkande åtgärder behöver viss samordning ske internt samtidigt som myndigheten bör ta vara på de möjligheter till samverkan med Finansinspektionen och Konsumentverket som bedöms nödvändiga för att åtgärderna ska få bästa möjliga genomslag på finansmarknaden. En utgångspunkt här är att de tjänster och produkter som marknadsförs och säljs inom pensionsområdet också är en del av det utbud som

finns på finansmarknaden. Här är Konsumenternas Bank- och finansbyrå även en given samverkanspart.

Prognos till alla

Satsningen som går under namnet *Prognos till alla* innefattar åtgärder som underlättar för individen att göra en individuell pensionsprognos. Det övergripande syftet är att nå fler pensionssparare med information om hela pensionen och att inom fyra år nå flertalet av dagens cirka 5,5 miljoner pensionssparare med information om hela pensionen.

För att stimulera aktiviteter och för att betona individens egen valmöjlighet ska pensionsspararna till del kunna välja själv hur han eller hon vill ta emot helhetsinformationen. 2014 kommer en personlig kod skickas ut med det orange kuvertet. Koden ger möjlighet att göra en personlig pensionsprognos direkt på webben. Genom att pensionsspararen inte behöver beställa hem en personlig kod minskas tröskeln för kunden att logga in på Min Pension och ta del av sin prognos. Från 2014 kommer det utöver att ta del av sin prognos via webben, finnas möjlighet att få stöd i prognos över telefon alternativt i ett personligt möte på till exempel servicekontor. Den utskickade personliga koden kan pensionsspararen även använda för att i samtal med Pensionsmyndighetens kundservice ge myndigheten tillgång till sina individuella uppgifter på Min Pension så att frågor bättre kan besvaras. Vår huvudinriktning för pensionsinformation kommer dock även fortsättningsvis att vara information via webben eftersom kunden där interaktivt kan ändra förutsättningarna för sin pensionsprognos.

Pensionsmyndigheten har öppnat för att till utskicket av det orange kuvertet 2015 addera en möjlighet att via talong beställa en prognos på papper som skickas till pensionsspararens folkbokföringsadress. Prognos på papper kan tilltala en mindre grupp som varken känner sig bekväm med att gå in på webben eller att prata i telefon utan hellre vill sköta sina ärenden genom att på ett utskick.

Verksamhets- och kontrollfilosofin

Pensionsmyndigheten har en etablerad och fungerande kontrollverksamhet som utgör en stabil grund för fortsatt utveckling. Det fortsatta utvecklingsarbetet beskrivs i ett särskilt handlingsprogram som tagits fram inom ramen för vår verksamhets- och kontrollfilosofi. Filosofin handlar lika mycket om bemötande och egna attityder som hur vi handlägger ärenden. Kontrollverksamheten utgår från att de flesta vill göra rätt för sig och att vi ska göra det lätt att göra rätt. De fel som uppstår ska kunna bedömas utifrån vad felen beror på vilket i sin tur ställer krav på kunskap och fakta, analys av beteenden och risker samt specialisering i kontrollarbetet.

Genom den nya lagstiftningen avseende tillsvidarebeslut av bostadstillägg och Pensionsmyndighetens automatisering av ärendehandläggningen under åren fram till 2016, förändras vårt arbetssätt. Vi går från att handlägga ärenden manuellt till en snabbare och mer maskinell hantering och med maskinell inhämtning av uppgifter, där medarbetarna i större utsträckning använder sin kompetens till att förebygga fel samt att kvalitetssäkra och kontrollera i efterhand.

Vår grundsyn är att begreppet kontroll ska ges en vid innebörd. Kontrollens syfte är i första hand att påverka beteenden till det bättre. Detta synsätt påverkar vårt sätt att arbeta. Genom arbetet med handlingsprogrammet så stärks kontrollperspektivet. Perspektivet blir bredare och det blir också mer selektivt genom att det i ökad utsträckning baseras på riskanalyser.

Pensionsmyndigheten arbetar med att utveckla metodiken kring riskanalyser. Ett sätt att göra detta är att göra allt smartare urval av myndighetens redan befintliga data och att

sammanställa dessa data så att den underlättar och uppmuntrar analyser och utredningar. Inom myndigheten talar vi alltså snarare om smartare urval än om smarta kontrollsystem.

Att arbeta med att förebygga fel har fler fördelar än att felen blir färre. Aktiviteterna upplevs oftast som positiva då de gör livet enklare för kunderna, vilket i sin tur leder till högre förtroende för myndigheten. Det förtroendet stärker viljan att göra rätt. En annan fördel med minskade oavsiktliga fel är att mera arbetstid kan ägnas åt att upptäcka och rätta avsiktliga fel.

En förutsättning för att kunna förebygga fel är att det internt på myndigheten finns en gemensam syn på vad som är en korrekt hantering av ett ärende och hur regelverket ska tillämpas. I vårt uppdrag ingår att kontinuerligt säkerställa en korrekt och enhetlig rättstillämpning. Aktiviteterna här handlar mycket om intern kommunikation kring arbetssätt och uppföljning av arbetet.

Även om ambitionen är att succesivt göra kontrollverksamheten alltmer kostnadseffektiv, bland annat genom stegvis ökad användning av maskinella kontroller, så kvarstår ett behov av att stärka den analytiska kapaciteten i arbetet. Denna del kan inte automatiseras. Ökad analytisk kapacitet bygger i sin tur på att kunskapen om felens orsaker och konsekvenser förbättras. Vidare behöver vår kunskap om hur vårt bemötande påverkar människors förtroende för oss, särskilt i betydelsen av att känna att ha blivit rättvist och korrekt bemött, ökas.

Bakgrunden till denna inriktning är att vi utgår ifrån att de flesta pensionärer och pensionssparare vill göra rätt. Vi utgår ifrån att vi måste specialisera vårt arbete, åtgärda felen utifrån vad de beror på samt analysera beteenden och risker. Vi ska fortsätta föreslå förenklingar i lagstiftning men vi behöver framför allt bli bättre på att effektivisera arbetssätt och tillämpning av såväl interna som externa regelverk. Vårt fokus bör ligga på områden som vi har stor möjlighet att påverka eller själva rår över. Vi tror att vi när det gäller det interna perspektivet kan göra mycket mer för att såväl förenkla för oss själva som för pensionärer och pensionssparare och därigenom se till att det blir rätt från början.

Påverkansfaktorer

Ärendevolymer

Antalet ansökningsärenden i processerna för ålderspension (*nationell*², *internationell*³ och *utland*⁴) beräknas minska de flesta åren mellan 2013 och 2018, främst av demografiska skäl. Antalet 65-åringar kommer att minska varje år till och med 2016 enligt SCB:s befolkningsprognos. Utöver detta påverkas antalet inkomna ärenden av hur många som har tidigt uttag. Antalet med tidigt uttag bland dem som fyllde 61 år var fler än tidigare 2012 och 2013. Detta antal beräknas minska något efter 2013 men ändå ligga kvar på en relativt hög nivå. Sammantaget beräknas antalet ansökningsärenden bli färre 2016-2018 jämfört med tidigare år. Andelen inkomna ärenden för processen *nationell* beräknas minska medan andelen beräknas öka för processen *internationell*. För processen *utland* beräknas antalet ärenden öka. Denna ökning antas fortsätta även i ett långsiktigt perspektiv. Diagrammet nedan visar resultatet av dessa framskrivningar. Utvecklingen är dock osäker och antalet ärenden kommer i verkligheten förmodligen att variera mer än diagrammet.

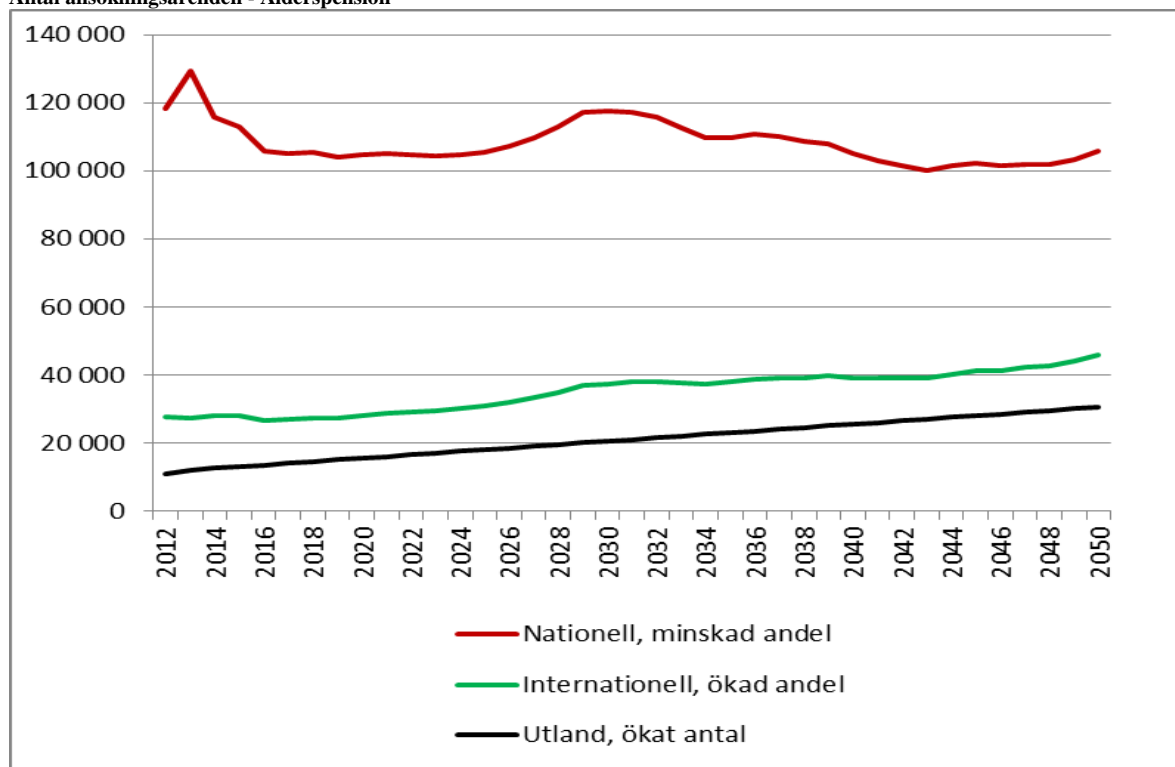
² Bott och arbetat enbart i Sverige

³ Har bott/arbetat utomlands

⁴ Är utlandsbosatt

Antal ansökningsärenden - Ålderspension

Förskjutningen av ärendetyper mellan processerna för ålderspension medför att andelen mer resurskrävande⁵ ärenden ökar över tiden samtidigt som det totala antalet ansökningsärenden beräknas minska. Sammantaget bedöms de framskrivna ärendevolymerna inte påverka den totala omfattningen av ålderspensionshandläggningen nämnvärt under budgetperioden. Vårt pågående automatiseringsarbete inom de olika handläggningsprocesserna medför att vi kan förflytta resurserna från rutinartade arbetsuppgifter till mer kvalificerad handläggning. Minskningen av ärendemängden inom bostadstillägg till följd av möjligheten att fatta tillsvidarebeslut har vi till största delen redan sett och vi går nu från att handlägga fortsättningsansökningar till att i större utsträckning arbeta med anmälan om ändrade uppgifter, att förebygga fel samt att kvalitetssäkra och kontrollera i efterhand. Beräkningarna av ärendevolymerna visar att antalet ärenden är relativt konstant under perioden 2015-2017 även då vi förflyttar handläggningens fokus.

E-delegationen

E-delegationen har som mål att förverkliga regeringens strategi för en (framtida) samordnad e-förvaltning. Pensionsmyndigheten ingår i E-delegationen och arbetar aktivt inom flera utvecklingsområden. I avsaknad av central finansiering, som skapar förutsättningar för att nå regeringens mål, har överenskommelser träffats mellan medlemmar inom E-delegationen om att ställa personal till förfogande och att gemensamt finansiera olika samverkansprojekt. Dessa överenskommelser om utveckling av gemensamma e-förvaltningstjänster, anslutning och finansiering har gjorts eftersom bedömningen har varit att detta för närvarande är den möjliga vägen för att förverkliga regeringens strategi.

⁵ Beräkningarna av garantipensionen kompliceras för personer som bott eller arbetat utomlands.

Regeringens strategi kommer sannolikt inte kunna förverkligas om kostnadsbesparingar av uppskattade (osäkra och ännu ej realiserade) besparingar av utvecklade e-förvaltningstjänster genomförs för tidigt eftersom införandet av e-förvaltningstjänster ofta är förenat med merkostnader långt innan några besparingar kan räknas hem. Om kostnadsbesparingar hämtas hem för tidigt finns en risk för att de myndigheter som i dag bidrar med finansiering skulle upphöra att träffa sådana överenskommelser. Därmed motverkas initiativ till förvaltningsgemensamma lösningar där en eller flera myndigheter väljer att gå före i utvecklingsarbetet. Detta skulle få negativa konsekvenser för pågående samverkan inom det e-förvaltningsarbete som bedrivs inom ramen för E-delegationen samtidigt som myndigheternas möjlighet att effektivt bidra till regeringens mål med e-förvaltningen avsevärt försvåras. Flera myndigheter, däribland Pensionsmyndigheten, redan fått sina anslag minskade med motiveringen ”beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt” i budgetpropositionen för 2014 trots att några sådana samordningsvinster ännu inte uppstått.

Fullmaktsnod

E-delegationen har tidigare gett Pensionsmyndigheten i uppdrag att analysera förutsättningarna för att skapa en elektronisk fullmaktsnod inom försäkringsområdet. Olika lösningsalternativ för en elektronisk fullmaktsnod har identifierats, analyserats och utvärderats i genomförda förstudier.

Syftet med fullmaktstjänsten är att skapa konsumentnytta för privatpersoner, myndigheter och företagare på ett tryggt och säkert sätt samt genom att förenkla, effektivisera och öka rättssäkerheten i fullmaktshanteringen.

I arbetet med den elektroniska fullmaktsnoden står vi nu inför att branschen ska komma överens och besluta om ägande, styrning, organisation och affärsmodell. En dialog pågår i positiv anda med ett gemensamt intresse att enas kring en elektronisk fullmaktsnod.

För att kunna gå in i ett genomförande krävs att ett aktiebolag bildas. Förslaget är att Svensk Försäkring och Svenska Försäkringsförmedlarnas förening (SFM) blir nodens ägare. Styrelsen ska dels bestå av ägarna och dels av Pensionsmyndigheten som blir ordförande. Till sin hjälp har styrelsen en samverkansgrupp med medlemmar från bland annat valcentraler. Konsumentorganisationerna deltar via samverkansgruppen för att säkerställa konsumentnyttan. Aktiebolaget ska inte vara vinstdrivande och genom att samordna administrationen med andra bolag i ”sfären” kan verksamheten bedrivas kostnadseffektivt. Bolaget avser att ta betalt genom en kombination av fasta och rörliga avgifter för samtliga aktörer.

Ett av Pensionsmyndighetens viktigaste mål och uppdrag är att fler ska få ökad kunskap och förståelse för vilken total pension man kan förvänta sig, och på så vis bli bättre rustade som konsument. Konsumentundersökningen som utredningen om fullmaktsnoden genomfört visar att den lösning som föreslås kan ge en stor nytta för individen och har ett stort konsumentintresse. En elektronisk lösning ger medborgaren en mer sammanhållen hantering och kontroll över sina fullmakter på ett säkert och effektivt sätt.

Pensionsmyndigheten avser att inledningsvis finansiera utvecklingen. Genom detta engagemang kan vi spela en aktiv roll i uppbyggnaden av fullmaktsnoden starkt kopplat till vårt informations- och konsumentuppdrag. Pensionsmyndighetens medverkan i fullmaktsnoden garanterar att staten kan ställa krav, få insyn och utöva inflytande och det innebär att fullmakterna kan hanteras på bästa sätt ur ett konsumentperspektiv.

Nationell ställföreträdatjänst

Det har även pågått ett projekt avseende nationell ställföreträdatjänst som innebär en effektivare hantering av ställföreträdarbeslut för gode män, överförmyndare och förvaltare. Pensionsmyndigheten har i samverkan med berörda myndigheter tagit fram underlag för att kunna fatta beslut om att starta utvecklingen av en nationell ställföreträdatjänst. Lagändringsförslag är skickat till justitiedepartementet och vi en inväntar lag-/förordningsändring. Det är ännu inte bestämt var en utveckling ska ske.

Ekonomiska förutsättningar

Från 2014 har vi tilldelats en nivåhöjning av våra medel med 20 miljoner kronor för att stärka informationsverksamheten och konsumentstärkande åtgärder. Vi avslutade dessutom 2013 med ett maximalt anslagssparande till 2014. Orsaken till det oväntat höga anslagssparandet är i huvudsak att Försäkringskassan i samband med årsbokslutet för 2013 krediterade oss cirka 10 miljoner kronor för de tjänster vi köper från dem. Detta trots att den senaste prognosen signalerade ökade kostnader jämfört med aktuell budget. Givet dessa förutsättningar gör vi bedömningen att våra aviserade medel för åren 2015-2017 i BP14 är tillräckliga. För att maximera våra satsningar på konsumentuppdraget och prognos till alla, hålla farten i pågående arbete, snabbt få igång nya aktiviteter och för att i förlängningen få ut de effekter vi efterfrågar har vi en offensiv verksamhetsplanering som medför ett fullt nyttjande av våra tillgängliga medel under budgetperioden. För dessa satsningar hemställer vi även om att 2014 få använda den del av anslagsbehållningen från 2013 som överstiger tre procent.

I våra beräkningar för åren 2015-2017 har vi utifrån budgetnivån i verksamhetsplanen för 2014, antagit att verksamheten bedrivs med motsvarande omfattning och kostnadsnivå framöver och justerat med kända och önskade förändringar. Som förändringar kan nämnas en önskvärd nivå-sänkning av konsultkostnaderna från 2015, och fram till nu har minskade avskrivningskostnader för systemen hos Försäkringskassan varit kända förändringar av betydelse.

Vi har i tidigare budgetunderlag och långsiktiga prognoser gjort bedömningen att löpande drift- och förvaltningskostnader ökar med omkring 10 miljoner kronor per år till följd av de utvecklingsinsatser vi genomför. Detta har motsvarat omkring 10 procent av vår utvecklingsram. Nuvarande utvecklingstakt medför att vi höjt dessa skattningar för de kommande åren. Omfattningen av pågående och planerade utvecklingsinsatser medför även att avskrivningskostnaderna för våra egna system fortsätter ökar under några år för att därefter stabiliseras.

Utförliga budgetberäkningar återfinns i avsnittet om *förvaltningskostnader och investeringsbehov* längre fram.

Nyttovärderingar och effekthemtagningar

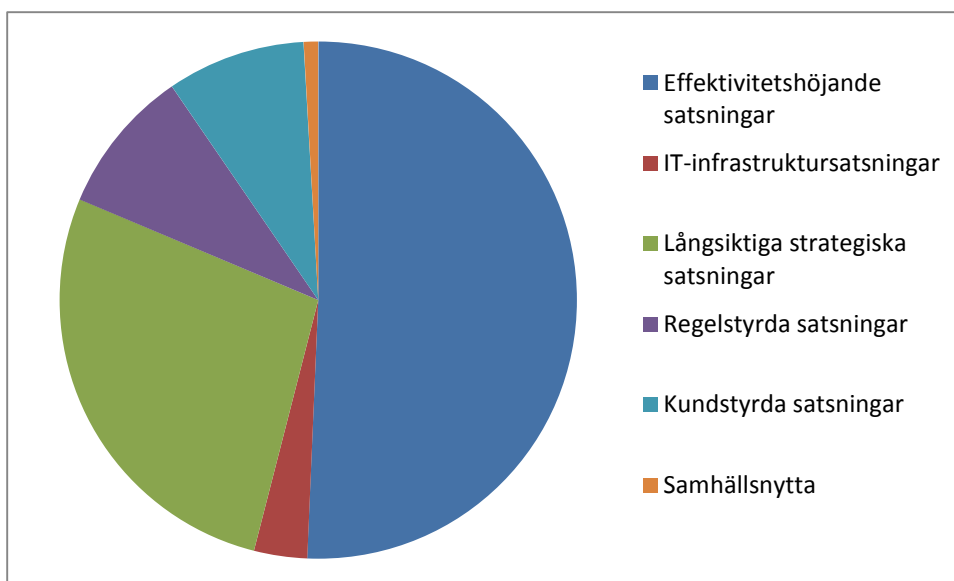
Vår utvecklingsverksamhet bedrivs nu i god fart och våra strategiska satsningar bereds till en projektportfölj som utgör underlag vid verksamhetsplanering, budgetering och uppföljning.

I samband med beredning och beslut om varje enskilt projekt görs en nyttovärdering som tillsammans med kostnads- och finansieringsbedömning samt effekthemtagningsplan utgör beslutsunderlag. För att ge ytterligare kvalitet åt beslutsunderlagen har vi sedan en tid börjat dela in satsningarna som görs i olika kategorier. Syftet med indelningen är att ge kunskap om inom vilka kategorier satsningarna görs och vilken typ av effekter vi då kan förvänta oss. Indelningen har gjorts i sex kategorier och följer e-delegationens vägledning för nyttorealiserings.

Kategorier:

- *Effektivitetshöjande satsningar (automatiseringar m.m.)*
  - fokuserar på den inre effektiviteten, att göra saker bättre och snabbare
  - tids- och kostnadsbesparingar
- *Kundstyrda satsningar (kanaltjänster, kommunikationsaktiviteter)*
  - möter behov hos kunder och målgrupper och säkerställer eftersträvd nytta
- *It-infrastruktursatsningar (servrar, databaser, utvecklingsmiljöer)*
  - syftar till att vidmakthålla eller effektivisera processer för drift och förvaltning
- *Regelstyrda satsningar (nya/ändrade lagar, förordningar och regler)*
  - tvingande satsningar
- *Långsiktiga strategiska satsningar (produktutveckling, ny infrastruktur, outsourcing)*
  - implementering av verksamhetsstrategi
  - påverkan på processer, teknik och organisation
- *Samhällsnytta (e-förvaltning, miljömål, ”allmänna nyttigheter”)*
  - lägre samhällskostnader, ökad rättsäkerhet och tillgänglighet

En kategorisering av de strategiska projekten fram till nu ger följande bild.

Av kategoriseringen kan bland annat utläsas att ungefär hälften av satsningarna gett förutsättningar för kostnadsbesparingar hos myndigheten. Åren framöver minskar de effektivitetshöjande och strategiska satsningarna. Kundstyrda satsningar och it-infrastruktursatsningar ökar. De kundstyrda satsningarna får fortsatt under budgetperioden en allt mer framträdande roll.

För att säkerställa att de ekonomiska effekthemtagningar som finns planerade realiserar, ingår effekthemtagningsplanerna bland underlagen för kommande års verksamhetsplanering och budgetering. Parallellt görs löpande effektuppföljning av avslutade projekt. Effektiviseringarna används för att förflytta verksamheten från tidsödande ärendehantering till mer kvalificerad hantering samt för att förstärka vårt informationsuppdrag.

Sammanfattande inriktning för budgetunderlaget 2015-2017

I föregående budgetunderlag såg vi framför oss ett antal områden som krävde insatser och resurser utöver de som var planerade. Vi beskrev därför våra tillkommande uppgifter och begärde utökade medel. Som en följd av detta har regeringen anvisat 20 miljoner kronor årligen till Pensionsmyndigheten för riktade informationsåtgärder till pensionsspararna. Satsningen ska även förbättra stödet till pensionsspararna som konsumenter.

Inriktningen nu är att vi för åren 2015-2017 ska hantera vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställa våra uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt upp.

Sammanfattningsvis har budgetunderlaget följande inriktning:

- Vi hanterar våra uppdrag inom aviserade ekonomiska ramar
- Vi automatiserar och genomför förenklingar i arbetsprocesser och regelverk
- Vi säkerställer effekthemtagningar för att skapa utrymme för verksamhetens förflyttning.

Förvaltningskostnader och investeringsbehov

Förvaltningskostnader

Tabellen visar Pensionsmyndighetens kostnader för förvaltning inklusive kostnader för samarbetet med Försäkringskassan.

Tabell 1. Förvaltningskostnader*. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2013	2014	2015	2016	2017
	Budget	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Intäkter	-5 270	-6 970	-5 389	-5 389	-5 389	-5 389
Personalkostnader	564 802	541 372	576 793	586 793	581 793	576 793
Lokalkostnader	48 654	44 808	47 059	42 059	41 259	42 259
Övriga driftskostnader	254 300	264 277	307 249	293 249	298 249	303 249
Samarbete med Försäkringskassan	319 524	304 272	305 124	290 124	280 124	270 124
Lokala Servicekontor	46 000	54 098	51 500	51 500	51 500	51 500
Avskrivningar och räntor	68 073	58 531	70 737	80 737	85 737	90 737
Totalt	1 296 083	1 260 388	1 353 073	1 339 073	1 333 273	1 329 273

*Kostnader exklusive återbetalning för uppbyggnaden av premiepensionssystemet m.m.

Tabellen visar att de totala förvaltningskostnaderna ligger på en relativt fast nivå.

En kostnadspost som minskar kraftigt är *samarbetet med Försäkringskassan*. Orsaken är främst att kostnaderna för avskrivningar minskar då de stora it-systemen vi har hos Försäkringskassan blir helt avskrivna under perioden. Vi gör bedömningen att kostnaderna för samarbetet även långsiktigt fortsätter att minska.

En annan kostnadspost som förändras märkbart är *avskrivningar och räntor*. Dessa ökar successivt under budgetperioden till följd av vår höga investeringstakt. Stora delar av investeringarna går till den automatisering av verksamheten som bedrivs bland annat inom våra strategiska projekt och för med sig ökade drift- & förvaltningskostnader inom it-området.

Kostnader för lokaler

Som framgår av tabellen är lokalkostnader en relativt liten kostnadspost som sjunker till 2015 och därefter bedöms få små variationer under perioden.

Tabell 2. Kostnader för lokaler. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Hyreskontrakt	44 808	47 059	42 059	41 259	42 259
Totalt	44 808	47 059	42 059	41 259	42 259

De långtidskontrakt som Pensionsmyndigheten tecknat eller övertagit i samband med myndighetsstarten börjar löpa ut under slutet av 2014 och ses nu över. Rådande konjunktur- och marknadsläge avseende lokaler påverkar utgången likväl som att vi ges vi möjlighet att se över och ta ställning till aktuellt behov av lokalytor. Vi återkommer med konsekvenserna av nya kontrakt i kommande budgetunderlag.

Finansiering av förvaltningskostnaderna

Förvaltningen vid Pensionsmyndigheten finansieras i huvudsak genom anslag, avgifter från Första – Fjärde AP-fonderna och avgifter från Premiepensionsfonderna. En mindre del av verksamheten finansieras från övriga fonder och övriga avgiftsintäkter.

Tabellen nedan avser den del av anslag och avgiftsinkomster som ska täcka Pensionsmyndighetens egna löpande förvaltningskostnader inklusive kostnader för tjänster tillhandahållna av Försäkringskassan och utgör därmed Pensionsmyndighetens förslag till finansiering åren 2015-2017 i 2014 års prisnivå.

Tabell 3. Finansiering av förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslag					
Förvaltningsanslag	510 757	535 986	531 977	528 418	525 572
Avgiftsinkomster					
AP-fonderna	449 294	485 530	478 227	474 679	471 777
Premiepensionsfonderna	298 173	321 417	318 729	320 036	321 784
Övriga inkomster					
Administration för fondförvaltare m.m.	1 485	2 000	2 000	2 000	2 000
Administrativ service (minpension.se)	1 680	2 751	2 751	2 751	2 751
Övrigt	3 805	5 389	5 389	5 389	5 389
Summa	1 265 194	1 353 073	1 339 073	1 333 273	1 329 273

För att se hur vårt förslag till finansiering i detta budgetunderlag står sig i förhållande till de nivåer som regeringen tidigare aviserat (BP14) redovisas detta i nedanstående tabell.

Tabell 4. Jämförelse totala förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2015	2015	2015	2016	2016	2016	2017	2017	2017
	Prognos	BP14	+/-	Prognos	BP14	+/-	Prognos	BP14	+/-
Finansiering av förvaltningskostnader	1 339 073	1 338 857	-216	1 333 273	1 333 447	174	1 329 273	1 333 971	4 698
Förvaltningsanslag	531 977	532 396	419	528 418	522 021	-6 397	525 572	522 021	-3 551
AP-fonderna	478 227	488 923	10 696	474 679	489 937	15 258	471 777	489 896	18 119
Premiepensionsfonderna	328 869	317 538	-11 331	330 176	321 489	-8 687	331 924	322 054	-9 870

Av tabellen framgår att våra totala förvaltningskostnader ryms inom aviserade medel.

Anslagsbehov

Förvaltningsanslaget ska täcka den del av administrationen som avser de anslagsfinansierade förmånerna, i huvudsak garantipension, bostadstillägg och efterlevandepensioner.

Tabell 5. Förvaltningsanslag - Beräknat behov. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Förvaltningsanslag	510 757	535 986	531 977	528 418	525 572
Summa	510 757	535 986	531 977	528 418	525 572

Anslagsbehållning

I enlighet med 9 kap. 3 § Förordningen (2006:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska myndigheten redovisa den planerade användningen av anslagsbehållningen under såväl det pågående som de tre följande räkenskapsåren, om anslagsbehållningen vid det senaste räkenskapsårets slut uppgår till mer än tre procent av anslaget.

Av tabell 6 nedan framgår att Pensionsmyndigheten redovisar ett anslagssparande på 22 miljoner kronor 2013. Orsaken till det oväntat höga anslagssparandet är i huvudsak att Försäkringskassan i samband med årsbokslutet för 2013 krediterade oss cirka 10 miljoner kronor för de tjänster vi köper från dem. Detta trots att den senaste prognosen signalerade ökade kostnader jämfört med aktuell budget. Pensionsmyndigheten får dock inte disponera mer än tre procent av anslagssparandet utan regeringens medgivande.

Tabell 6. Anslagsbehållning 2013, 1000-tal kronor

	2013
Anslag i regleringsbrev	521 591
Sparande från 2012	11 358
S:a tillgängliga medel	532 949
Utfall kostnader	510 757
Anslagsbehållning	22 192
Varav 2013	10 834
Anslagsbeh. att disp. (3% av anslag 2013)	15 648
Anslagsbehållning utöver 3 procent	6 544

Pensionsmyndigheten behöver således få ett medgivande om att använda hela anslagssparandet från 2013 för att finansiera verksamhet under 2014. Detta anslagssparande skulle då användas för att:

- Stärka konsumentstärkande åtgärder och informationsverksamheten. I föregående budgetunderlag äskade vi 8,8 miljoner kronor i anslagsmedel för dessa satsningar 2014, tilldelningen blev 2 miljoner. Genom att disponera hela anslagsbehållningen från 2013, 6,5 miljoner kronor, ges förutsättningar att genomföra våra planerade satsningar fullt ut.
- Inom konsumentstärkande åtgärder ser vi det även nödvändigt att inledningsvis finansiera uppbyggnaden av fullmaktsnoden för att denna inte ska dra ut ytterligare på tiden. Ett arbete som bör startas omgående.

Anslagskredit på ramanslag

Pensionsmyndigheten ska lämna förslag till anslagskreditens storlek under de år budgetunderlaget avser. Vi föreslår en årlig anslagskredit motsvarande tre procent av beräknat förvaltningsanslag.

Tabell 7. Förslag till anslagskredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslagskredit (3 %)	15 648	15 972	15 959	15 853	15 767
Summa	15 648	15 972	15 959	15 853	15 767

Förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens bedriver en it-intensiv verksamhet och avsätter årligen en ram för strategiskt utvecklingsarbete, på närmare 100 miljoner kronor. Vi bedömer att över hälften används för att bygga immateriella tillgångar, och därmed lånefinansieras, och resterande avser utveckling som kostnadsförs direkt. Inom ramen för nyupplåningar 2014 och framåt ryms investeringen i immateriella tillgångar främst avseende olika

ärendehanteringssystem och system för e-tjänster. Bland de större utvecklingsinsatserna märks vårt program för förbättrad ärendehantering (PFÄ) som sträcker sig fram till 2016 och där de beräknade investeringarna på Pensionsmyndigheten uppgår till omkring 80 miljoner kronor.

Beträffande investeringarna i materiella anläggningstillgångar beräknas dessa 2014 bestå av:

- Lokalförbättringar och inventarier, investering 27 miljoner kronor
- Datorer med mera, 7,8 miljoner kronor
- Licenser, 12,5 miljoner kronor

Vi gör bedömningen att behovet av nyupplåning för investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar är som högst 2014 för att därefter stabiliseras på en lägre nivå perioden 2015-2017.

Den höga nyupplåningen som prognostiseras för 2014 medför hög belastning av låneramen, se tabellen nedan. Pensionsmyndigheten kommer noggrant att följa upplåningstakten under året så att inte låneramen överskrids.

Tabell 8. Förslag till låneram. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
IB lån i RGK	122 630	155 180	198 133	203 133	203 133
Beräknad nyupplåning för investeringar					
Immateriella anläggningstillgångar	66 806	68 910	55 000	55 000	55 000
Materiella anläggningstillgångar	11 395	34 780	15 000	15 000	15 000
Beräknad amortering	45 651	60 737	65 000	70 000	75 000
UB lån i RGK	155 180	198 133	203 133	203 133	198 133
Beslutad/föreslagen låneram	200 000	190 000	210 000	210 000	210 000
Beräknad ränteutgift	1 266	2 650	3 009	3 047	3 009
Ränteantagande för nyupplåning		1,50%	1,50%	1,50%	1,50%

Utöver våra egna investeringar i IT-stöd finns i samarbetet med Försäkringskassan en utvecklingsram uppgående till cirka 40 miljoner kronor årligen för utvecklingsarbete inom Försäkringskassan. Detta utvecklingsarbete avser nästan enbart systemutveckling som resulterar i immateriella tillgångar. Dessa tillgångar, inklusive tillhörande lån finns hos Försäkringskassan.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens räntekontokredit är avsedd för såväl skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet som kreditutrymme för förvaltningskostnader.

För förvaltningskostnaderna rör det dels medel från förvaltningsanslaget och från AP-fonderna som tillförs räntekontot med en tolfedel varje månad och dels medel från Premiépensionsfonderna som tillförs räntekontot i samband med avgiftsuttaget som vanligtvis sker i maj varje år.

För förvaltningsanslag och AP-fondsmedel har en räntekontokredit motsvarande 10 procent av medlen årligen adderats till beräkningen av kreditbehovet. Eftersom dessa delar av krediten endast används vid behov, vilket hittills inte uppstått, finns i nuvarande kredit ett upparbetat överskott. I beräkningarna nedan gör vi därför bedömningen att kredit för förvaltningskostnader avseende anslags- och AP-fondsmedel

redan finns inom nuvarande kreditutrymme och därför inte behöver adderas i beräkningarna för perioden 2015-2017.

För att finansiera premiepensionsdelen av förvaltningskostnaderna⁶ fram till dess att avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton i maj månad behövs kredit motsvarande 5 månaders förvaltningskostnad för premiepensionen.

Förvaltningskostnader som finansieras via premiepensionssystemet ökar belastningen av den ackumulerade räntekontokrediten med omkring 25 miljoner kronor månatligen fram till den månad då det faktiska avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton.

Utöver krediten avseende medlen för förvaltningskostnader belastas krediten löpande med skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet fram till dess att skulden är återbetald.

Skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetald 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade avgifter matchar kostnader och amorteringar. Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden framgår av följande tabell.

Tabell 9. Förslag till räntekontokredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
		Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Premiepensionssystemet, skuld för uppbyggnad (IB)	1 133 734	1 009 414	847 575	662 831	469 200
Premiepensionssystemet, administrationskostnad		138 128	137 008	137 553	138 281
Premiepensionssystemet, räntor		6 107	4 845	3 503	2 096
Premiepensionssystemet, ersättning till andra myndigheter		26 540	26 679	26 089	26 089
Anslag, administrationskostnad		0	0	0	0
AP-fonder, administrationskostnad		0	0	0	0
Beräknat maximalt nyttjande av räntekontokredit		1 180 190	1 016 108	829 975	635 667
Beslutad/föreslagen* räntekontokredit	1 187 000	1 357 000	1 066 913	871 474	667 450

*Föreslagen räntekontokredit utgörs av beräknat maximalt utnyttjande ökat med 5 procent

Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen)

För att klara likviditetsbehovet i fondhandeln behövs en särskild kredit. Bedömningen för 2015 är att krediten ska ligga kvar på 2014 års nivå, det vill säga 8 000 miljoner kronor. Inför 2014 har krediten efter diskussioner mellan Socialdepartementet och Pensionsmyndigheten sänkts från 9 000 miljoner kronor.

Under 2013 har krediten som mest utnyttjats under en enskild dag med cirka 1 239 miljoner kronor (2013-09-26) och under 2012 var motsvarande belopp 4 435 miljoner kronor (2012-07-04). Behovet av den särskilda krediten är beroende av antalet fondbyten, pensionsspararnas behållning och i vilka fonder som handel sker.

Användningen av kreditramen ökade successivt fram till 2011 då krediten en enskild dag nyttjades med 7 225 miljoner kronor strax före möjligheten för förvaltningsbolag att göra automatiska massfondbyten stoppades. Även om förvaltningsbolagens möjlighet att genomföra många simultana fondbyten för sina kunder stoppats kan fortfarande stor belastning av krediten komma att förekomma.

⁶ Administrationskostnad, räntor på skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet samt ersättning till andra myndigheter för administrationskostnader.

Historiskt har det visat sig att då osäkerhet råder på finansmarknaden, till exempel vid kraftig börsnedgång, ökar fondbytena och därmed belastningen av krediten oavsett om förvaltningsbolag är inblandade eller inte. På lång sikt, i takt med att premiepensionssystemet växer och det totala förvaltade kapital som kan bli föremål för fondbyten successivt ökar, stiger användningen av den särskilda krediten.

Pensionsmyndigheten har beslutat att från och med den 21 februari 2014 ta bort möjligheten att göra fondbyten vid inloggning med pinkod. Framöver ska alla byten ske via inloggning med e-legitimation (via dator eller mobil) eller via blankett. Syftet med att ta bort inloggning med pinkod för fondbyten är att öka säkerheten för pensionssparare och pensionärer enligt myndighetens säkerhetsstrategi. Vi kommer att följa hur denna begränsning slår på antalet fondbyten och användningen av den särskilda krediten.

Tabell 10. Särskild kredit för fondhandel. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Särskild kredit	9 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Summa	9 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000

Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionsfonderna

Enligt socialförsäkringsbalken ska kostnaderna för förvaltningen av inkomstpension och tilläggspension finansieras inom försäkringen för dessa förmåner. Kostnaderna för skötsel av premiepensionssystemet ska täckas genom avgifter som dras från pensionsspararnas premiepensionskonton.

I instruktionen för Pensionsmyndigheten anges att Pensionsmyndigheten varje år ska lämna en samlad redogörelse och en framställan om ersättning för administrationen av inkomstpension, tilläggspension och premiepension. Redogörelsen ska innefatta de kostnader som berörda myndigheter har haft för administrationen av ålderspensionssystemet. Berörda myndigheter är Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Pensionsmyndigheten lämnar en samlad redogörelse dels i budgetunderlaget och dels i den framställan som lämnas till regeringen senast den 15 maj årligen.

Avgiftsuttag för administration av inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna)

Uppgifterna i tabellen nedan avser beräknat avgiftsuttag ur AP-fonderna avseende administrationen. Avgiftsuttaget regleras mot kostnadsutfallet med två års förskjutning.

Tabell 11. Avgiftsuttag AP-fonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	541 478	487 504	478 227	474 679	471 777
Skatteverket	371 641	399 631	399 190	391 045	391 045
Kronofogdemyndigheten	8 755	8 036	10 602	9 679	9 679
Summa	921 874	895 171	888 020	875 403	872 501

Avgiftsuttag för administration av premiepension

Uppgifterna i tabellen som följer avser beräknat avgiftsuttag ur premiepensionsfonderna avseende administrationen.

Tabell 12. Avgiftsuttag premiepensionsfonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	428 945	495 500	523 241	530 214	547 224
Skatteverket	58 069	62 442	62 374	61 101	61 101
Kronofogdemyndigheten	1 368	1 255	1 657	1 512	1 512
Summa	488 382	559 197	587 271	592 827	609 837

Kostnader för myndigheter som ersätts från AP-fonderna och

Premiepensionsfonderna

I Pensionsmyndighetens kostnader nedan ingår avbetalning och ränta avseende skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet.

Tabell 13. Kostnader myndigheter. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2014 års prisnivå.

	2013	2014	2015	2016	2017
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	878 239	981 030	1 001 468	1 004 893	1 019 001
Varav AP-fonderna	449 294	485 530	478 227	474 679	471 777
Varav Premiepensionsfonderna	428 945	495 500	523 241	530 214	547 224
Skatteverket	449 070	452 146	452 146	452 146	452 146
Varav AP-fonderna	388 385	391 045	391 045	391 045	391 045
Varav Premiepensionsfonderna	60 685	61 101	61 101	61 101	61 101
Kronofogdemyndigheten	11 191	10 532	12 259	11 191	11 191
Varav AP-fonderna	9 679	9 109	10 602	9 679	9 679
Varav Premiepensionsfonderna	1 512	1 423	1 657	1 512	1 512

Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2014 ska Pensionsmyndigheten redovisa utgiftsprognoser för 2014 – 2018 i Hermes. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Följande ska redovisas den 21 februari för sakanslagen:

- ❑ belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ prognoser för 2014 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensions-systemet vid sidan av statens budget, redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2015 – 2018
- ❑ prognoser för balanstalet för 2015 – 2018,
- ❑ prognoser för inkomstindex för 2015 – 2018,
- ❑ förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- ❑ beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller.

I denna del av budgetunderlaget redovisas prognoser för Pensionsmyndighetens sakanslag inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Dessutom redovisas prognoser för balanstalet och inkomstindex i ett eget avsnitt.

En sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statens budget redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare, antal utbetalningar och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för år 2014 redovisas i bilaga 3. I bilaga 4 redovisas en jämförelse mellan prognoserna i detta budgetunderlag och de prognoser som lämnades till regeringen i januari 2014.

Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2014

Pensionsmyndigheten har i beräkningarna av förslag till anslagsbelopp antagit att inget anslagssparande får föras över mellan åren 2014 och 2015.

Högsta tillåtna anslagskredit för budgetåret 2014 för respektive anslagspost framgår av regleringsbrevet. För de anslagsposter som prognostiseras utnyttja anslagskrediten under 2014 överförs därför ett negativt överföringsbelopp från år 2014 till år 2015. Vid beräkningen av anslagsbehov har vi beaktat ingående överföringsbelopp. Vårt förslag till anslagsbelopp för 2015 är summan av prognostiserad utgift och ingående överföringsbelopp med omvänt tecken.

Prognosunderlag

Pensionsmyndigheten utnyttjar det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt. Detta innebär att statistik för januari har kunnat användas som underlag i prognosen. Ekonomiskt utfall för januari 2014 har dock inte varit tillgängligt förrän i mitten på februari och har därför inte kunnat användas som prognosunderlag.

Hänsyn har tagits till kända regeländringar och lagda propositioner med lagförslag. Däremot har hänsyn inte tagits till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom det då inte finns underlag för beräkningar.

De makroekonomiska antaganden om löneutveckling, prisbasbelopp med mera som använts i beräkningarna anges i bilaga 2. Dessa antaganden har erhållits från Konjunkturinstitutet (KI) den 18 december 2013. För inkomstindex, inkomstbasbeloppet och balansindex har dock Pensionsmyndigheten gjort egna prognoser. Till beräkningarna har vidare SCB:s befolkningsprognos från år 2013 använts.

En osäker faktor som påverkar utgifterna påtagligt kommande år är balanstalets utveckling. Osäkerheten beror bland annat på svårigheterna att bedöma börsutvecklingen och därmed också hur AP-fonderna kommer att utvecklas. Pensionsmyndigheten väljer därför att presentera tre alternativa beräkningar för balanstalet.

Hur de olika makroekonomiska förutsättningarna påverkar utgifterna redovisas under respektive anslag. Där redovisas även hur förändrade antaganden kan påverka utgiftsprognoserna i olika riktning.

Kontaktpersoner

Anslag	Kontaktperson
Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom, Hans Karlsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11:2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Nils Holmgren
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet avseende Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2015 – 2018.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga realinkomstutveckling samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Pensionsgrundande inkomster (PGI) som överstiger 0,423 prisbasbelopp ingår för individer som är mellan 16-64 års ålder.

Inkomstindex för åren 2015-2018 är beräknat utifrån Konjunkturinstitutets prognoser för konsumentprisindex och summa PGI. Pensionsmyndigheten har för dessa år gjort en prognos för antal med PGI som baseras på Konjunkturinstitutets prognos för sysselsättning och SCB:s prognos för befolkningsutveckling. Pensionsmyndigheten har därefter färdigställt prognosen för inkomstindex för åren 2015-2018. Den antagandebild som använts till prognoserna finns i bilaga 2.

Inkomstindex år 2012 var 149,32 och år 2013 är inkomstindex 154,84, en ökning med 3,7 procent. Inkomstindex för år 2014 är 155,61, en ökning med 0,5 procent jämfört med år 2013. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex redovisas nedan.

Prognos PGI

	Utfall				Prognos					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Summa PGI (miljarder kronor)	1302	1305	1346	1398	1444	1489	1547	1604	1668	1735
Procentuell utveckling	4,3	0,3	3,1	3,9	3,3	3,1	3,9	3,7	4,0	4,0
Antal med PGI (tusental)	5081	4992	5024	5068	5091	5116	5144	5187	5233	5277
Förändring (tusental)	+6	-89	+32	+44	+24	+25	+28	+43	+46	+44
Snittinkomst (tusental kronor)	256	261	268	276	284	291	301	309	319	329
Procentuell utveckling	4,1	2,1	2,5	3,0	2,8	2,6	3,3	2,8	3,0	3,1

Utvecklingen av antalet personer i åldern 16-24 som arbetar och som når över inkomsten på 0,423 prisbasbelopp per år har relativt stor betydelse för antalet med pensionsgrundande inkomst eftersom antalet med pensionsgrundande inkomst för dem som är äldre inte förändras så mycket år från år. Under lågkonjunkturen 2009 sjönk antalet med pensionsgrundande inkomst mellan 16-24 år relativt kraftigt. En viss återgång skedde under 2010 och 2011. År 2011 skedde den största antalsökningen i åldersgruppen 16-24 år. Antalet i den gruppen ökade med 38 000. Individer i denna åldersgrupp har i regel låga inkomster.

Antalet med PGI beräknas öka svagt fram till 2013 för att sedan öka något kraftigare för åren 2014-2017. SCB prognostiserar att antalet i åldern 25-64 år ("yrkesverksam ålder") ökar relativt kraftigt under slutet av prognosperioden vilket påverkar att antalet med PGI ökar kraftigare då. Antalet med PGI är dock relativt svårt att prognostisera eftersom det är många personer som har inkomster omkring golvet på 0,423 prisbasbelopp.

Summa PGI styrs dels av lönesummeutvecklingen men till viss del även av prisbasbeloppets utveckling eftersom prisbasbeloppet påverkar många socialförsäkringar m.m.

Jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning har prognosen för inkomstindex inte ändrats.

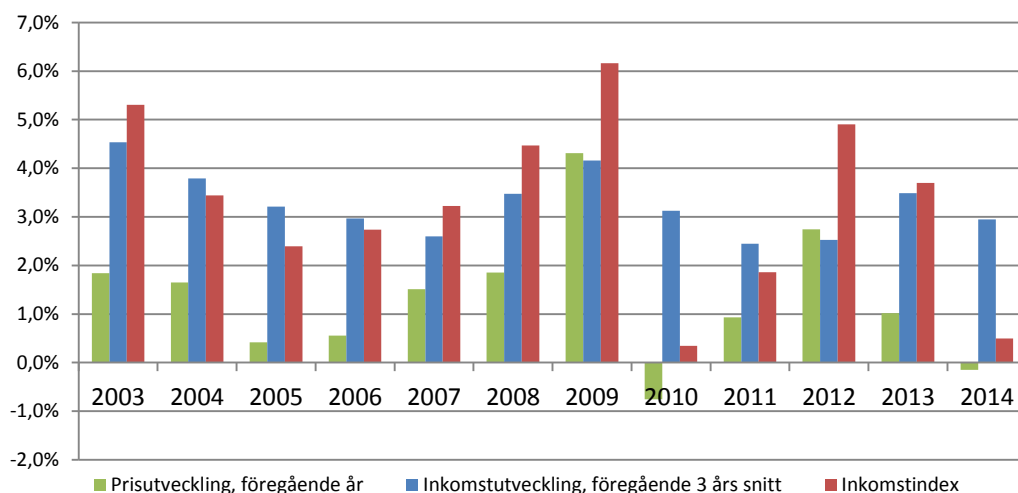
Det är en relativt hög negativ korrigeringsfaktor som påverkar inkomstindex för 2014. Det beror främst på att utfallet för summa PGI för 2011 och därmed genomsnittsinkomsten blev lägre jämfört med den prognos som låg till grund för inkomstindex 2013.

Prognos inkomstindex och dess delar

	Fastställda inkomstindex						Prognos			
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Real inkomst- utveckling, tre års snitt	1,6	1,3	1,0	1,5	1,9	1,7	2,4	2,2	1,4	0,5
Prisförändring, juni t-1 – juni t-2	4,3	-0,8	0,9	2,7	1,0	-0,1	0,6	1,8	2,7	3,0
Korrigerig av tidigare prognoser	0,2	-0,2	-0,0	0,5	0,7	-1,1	-0,2			
Förändring av inkomstindex	6,2	0,3	1,9	4,9	3,7	0,5	2,8	4,0	4,1	3,5
Inkomstindex, ny prognos	139,26	139,74	142,34	149,32	154,84	155,61	159,90	166,33	173,19	179,27
Inkomstindex, föregående prognos							159,90	166,33	173,19	179,27

Utvecklingen av inkomstindex för ett enskilt år påverkas dels av inkomstutvecklingen men även av prisutvecklingen. Inkomstindex har därför en annan utvecklingstakt jämfört med inkomstutvecklingen. För ett enskilt år har prisutvecklingen relativt stor betydelse jämfört med inkomstutvecklingen (se diagram nedan).

Inkomst- och prisutveckling i förhållande till utvecklingen av inkomstindex

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna.

Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fonderna (treårigt medelvärde) samt pensionsskuld.

Ett antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Vid beräkningen antas att aktier ger en överavkastning i förhållande till korta räntor på 3,5 procent, inklusive utdelningar. Efter avdrag för utdelningar innebär det att aktiekurserna under ett år beräknas att stiga med ca en procent mer än vad som motsvarar korta räntor. Under ett innevarande år beaktas kursutvecklingen hittills under året medan den beskrivna schablonmetoden tillämpas för resten av året, med hänsyn till antalet månader som återstår av året. Antagandet är behäftat med mycket stor osäkerhet och bör inte betraktas som en ”prognos”. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar balanstalsprognosen.

För år 2013 steg aktiekurserna (exkl. utdelningar) preliminärt med ungefär 19 procent. Detta är ett genomsnitt för Sverige, USA och andra länder som AP-fonderna har medel placerade i. För 2014 antas att aktiekurserna sjunker med 2 procent, bland annat beroende på utvecklingen under januari. Under januari sjönk aktiekurserna med nära 3,5 procent. Under resten av året beräknas de öka med knappt två procent enligt den tillämpade schablonmetoden. För hela 2014 antas de då, efter avrundning, att minska med 2 procent. För 2015 antas att aktiekurserna stiger med 2 procent och för 2016 att de stiger med 3 procent i det alternativ som benämns huvudalternativ. Detta alternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP. De övriga två alternativen ska ses som en känslighetsanalys om hur balanstalet påverkas av antagandet om aktiekursernas utveckling. I det optimistiska alternativet har antagandet höjts med tio procentenheter för varje år jämfört med huvudalternativet och i det pessimistiska alternativet har det sänkts lika mycket.

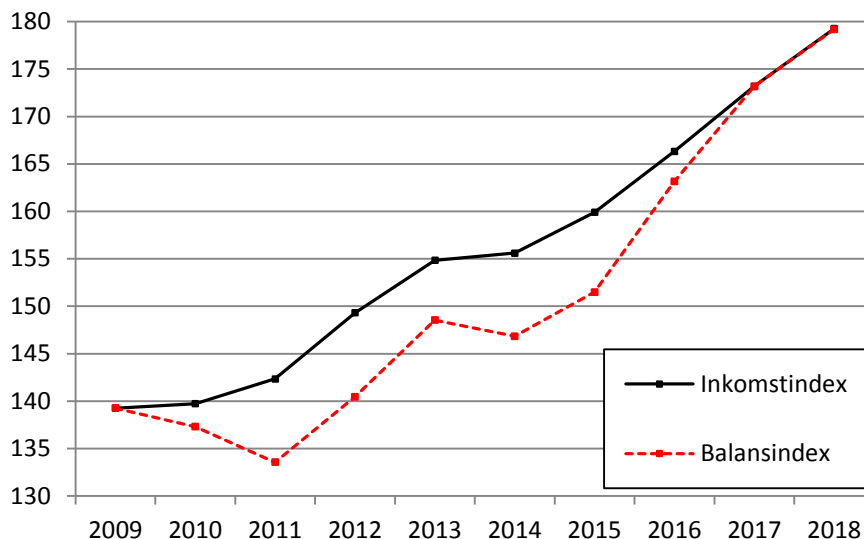
Tabellen nedan redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2014 – 2016, balanstalet för 2014, preliminärt balanstal för 2015 samt en prognos för balanstalen för 2016 – 2018. Något antagande om kursutvecklingen 2017 och 2018 behöver inte göras eftersom balanstalet för 2018 baseras på utfallet 2016. I tabellen redovisas också balansindex för 2014 och en prognos för balansindex för 2015 – 2018.

	2014	2015	2016	2017	2018
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	-2,0	+2,0	+3,0		
Optimistiskt alternativ	+8,0	+12,0	+13,0		
Pessimistiskt alternativ	-12,0	-8,0	-7,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	0,9837	1,0040	1,0354	1,0250	0,9995
Optimistiskt alternativ	0,9837	1,0040	1,0380	1,0308	1,0127
Pessimistiskt alternativ	0,9837	1,0040	1,0327	1,0192	0,9885
Balansindex, huvudalternativ	146,84	151,49	163,16	173,19	179,18

Balanstalet för 2015 blir preliminärt 1,0040. För åren 2016 och 2017 beräknas balanstalet bli högre än 1,0 i alla tre beräkningsalternativen. För år 2018 beräknas balanstalet åter bli lägre än 1,0 i två av alternativen.

Att balanstalet är lägre än 1,0 år 2014 innebär att inkomstpensionen i år minskar mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen, dvs. förändringen av inkomstindex med avdrag för 1,6 procentenheter. De år då balanstalet blir högre än 1,0 räknas pensionerna upp med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen såvida inte balanseringsperioden har upphört. I både huvudalternativet och det optimistiska alternativet upphör balanseringsperioden 2017. Om balanseringsperioden upphör 2017 är det dock möjligt att det blir en ny balanseringsperiod 2018 eftersom balanstalet detta år beräknas bli något lägre än 1,0 i huvudalternativet. Diagrammet som följer visar utvecklingen och prognoser för inkomstindex och balansindex (huvudalternativet).

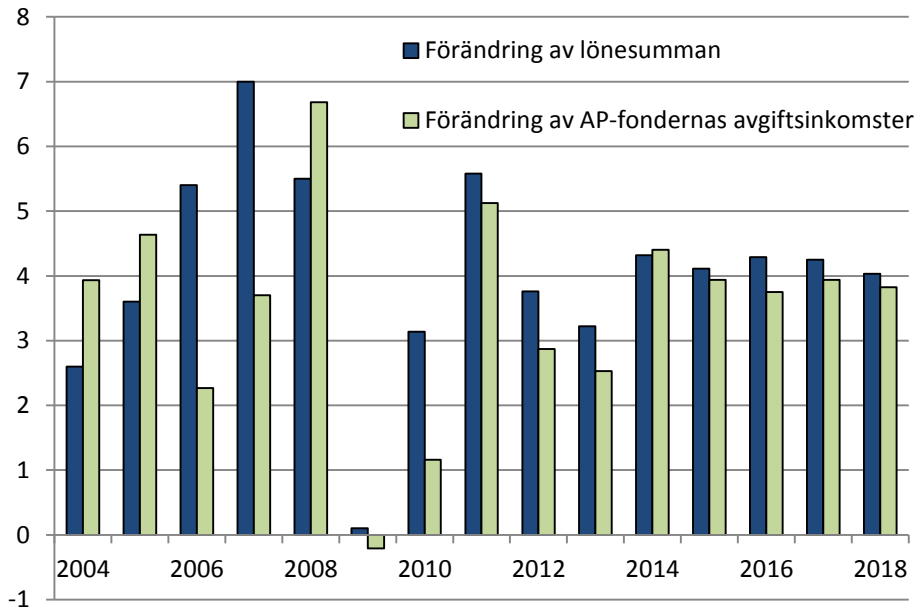
Inkomstindex och balansindex 2009 – 2018

Jämfört med anslagsuppföljningen i januari har prognosen för balanstalet höjts. Intjänandetiden för 2012 blev något högre än enligt prognosen i januari. Även för kommande år görs ett mer positivt antagande för intjänandetidens utveckling. Pensionsskulden för aktiva blev något lägre än enligt föregående prognos och har sänkts också vid framskrivningen. Å andra sidan har antagandet för kursutvecklingen 2014 sänkts på grund av den negativa utvecklingen under januari vilket har sänkt prognosen för AP-fondernas fondkapital.

Tillgångarna består till största delen av avgiftstillgången. Avgiftstillgångens utveckling styrs av AP-fondernas avgiftsinkomster, omsättningstiden och vissa utjämningsregler. Omsättningstiden har tidigare minskat men med den höjda prognosen för intjänandetiden beräknas denna utveckling stanna av. AP-fondernas avgiftsinkomster består av en arbetsgivaravgift och egenavgift samt en allmän pensionsavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften påverkas av lönesummans utveckling. Egenavgiften kan ha en något annan utvecklingstakt men den avgiften utgör bara några procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den statliga ålderspensionsavgiften utgör för närvarande knappt tio procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den påverkas till exempel av utvecklingen inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Den statliga ålderspensionsavgiften har en låg men ojämn utvecklingstakt. AP-fondernas avgiftsinkomster beräknas därför öka i långsammare takt än lönesumman för nästan alla prognosår. Detta har också gällt för flertalet tidigare år vilket framgår av nedanstående diagram som visar utvecklingen från och med 2004.

Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet och en jämförelse med föregående prognos.

		Avgifts- tillgång	AP- fonderna ¹	Summa tillgångar	Pensionsskuld	Balanstal
2015	<i>Prel. utfall</i>	7 122 891	962 712	8 085 603	8 053 382	1,0040
	<i>Föregående prognos</i>	7 114 582	962 848	8 077 430	8 061 458	1,0020
2016	<i>Ny prognos</i>	7 438 258	1 020 169	8 458 427	8 169 419	1,0354
	<i>Föregående prognos</i>	7 414 673	1 028 552	8 443 225	8 177 596	1,0325
2017	<i>Ny prognos</i>	7 811 566	1 051 791	8 863 357	8 647 236	1,0250
	<i>Föregående prognos</i>	7 777 780	1 068 715	8 846 495	8 645 178	1,0233
2018	<i>Ny prognos</i>	8 154 396	1 051 391	9 205 787	9 210 510	0,9995
	<i>Föregående prognos</i>	8 109 468	1 077 499	9 186 967	9 231 594	0,9952

¹medelvärde för tre år

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

År 2013 räknades tilläggspensioner över 65 år samt inkomstpensioner upp med 4,1 procent men i år har de blivit nedräknade med 2,7 procent. För åren 2015 – 2018 beräknas de bli uppräknade nominellt. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan "real" förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas minska "real" 2014 och 2018 men öka realt övriga år.

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen 2014 – 2018 enligt huvudalternativet ovan. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år.

	2014	2015	2016	2017	2018
Förändring av inkomstindex, %	+0,5	+2,8	+4,0	+4,1	+3,5
Balanseringseffekt	-1,6	+0,4	+3,5	+1,9	-0,1
Förändring av balansindex, %	-1,1	+3,2	+7,7	+6,1	+3,5
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	-2,7	+1,5	+6,0	+4,5	+1,8
”Real” förändring av inkomstpensionerna, %	-2,5	+1,1	+4,1	+1,8	-1,1

Balansindex är lägre än inkomstindex på grund av de negativa balanseringarna 2010, 2011 och 2014. Balanseringseffekten blev positiv åren 2012 och 2013. Detta beräknas också ske 2015 – 2017 men 2018 beräknas balanseringseffekten bli negativ igen. Enligt beräkningarna kommer indexeringen att återställas 2017. Då blir balansindex lika med inkomstindex. Därmed blir balanseringseffekten detta år endast +1,9 procent trots att balanstalet är 1,025. År 2018 inleds en ny balanseringsperiod enligt prognosen. Balanstalet beräknas dock bli mycket nära 1,0 så det är osäkert om det blir så.

Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen 2010 – 2011 och 2014 höjde garantipensionen för dem som hade både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen har därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension och även BTP. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka de flesta åren under perioden 2014 – 2018. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex ökar också under denna period. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Höjningen av inkomstindex höjer också pensionsrätten för barnår.

Tabellen nedan visar de fyra viktigaste indexen inom pensionssystemet för åren 2013 – 2018. De tre förstnämnda är prognostiserade av Pensionsmyndigheten medan prisbasbeloppet är prognostiserat av Konjunkturinstitutet. Indexen redovisas också i bilaga 2.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Inkomstindex	154,84	155,61	159,90	166,33	173,19	179,27
Balansindex	148,53	146,84	151,49	163,16	173,19	179,18
Inkomstbasbeloppet	56 600	56 900	58 500	60 800	63 400	65 600
Prisbasbeloppet	44 500	44 400	44 600	45 400	46 600	48 000

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2013	2014	2015	2016	2017	2018
16 751 265 ¹	16 491 100	15 844 500	14 731 100	13 805 800	13 634 600

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2015 och i förekommande fall tillägsanslag för 2014 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas främst garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och handikappat barn.

Garantipension beviljas till ålderspensionärer som är 65 år eller äldre och som saknar inkomstgrundad pension eller har låg inkomstgrundad pension.

Garantipensionen beräknas på olika sätt beroende på om ålderspensionären är född före 1938 eller efter 1937. Olika nivåer gäller dessutom för gifta och ogifta ålderspensionärer. Garantipensionen minskas eller försvinner helt om ålderspensionären uppbär inkomstgrundad pension. Andra faktorer som påverkar garantipensionens storlek är till exempel om uttaget avser hel eller partiell ålderspension och antalet år som pensionären har varit bosatt i Sverige. Även eventuell tjänstepension påverkar garantipensionen för de pensionärer som är födda 1937 eller tidigare.

Maximal garantipension för en ogift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är 2,13 prisbasbelopp. För en gift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är basnivån 1,9 prisbasbelopp. Maximal garantipension för pensionärer som är födda 1937 eller tidigare är 2,1814 prisbasbelopp för ogifta och 1,9434 prisbasbelopp för gifta.

Särskilt pensionstillägg utges till en ålderspensionär som har vårdat sjukt eller handikappat barn under minst sex år och därmed avstått från förvärvsarbete. Maximalt tillägg är 50 procent av prisbasbeloppet för den som börjar ta ut tillägget vid 65 års ålder.

Hustrutillägg, som också finansieras från anslaget, är under avveckling. Utgifterna är för närvarande ungefär 100 000 kronor per år.

Anslaget finansieras helt med statliga medel.

Antaganden

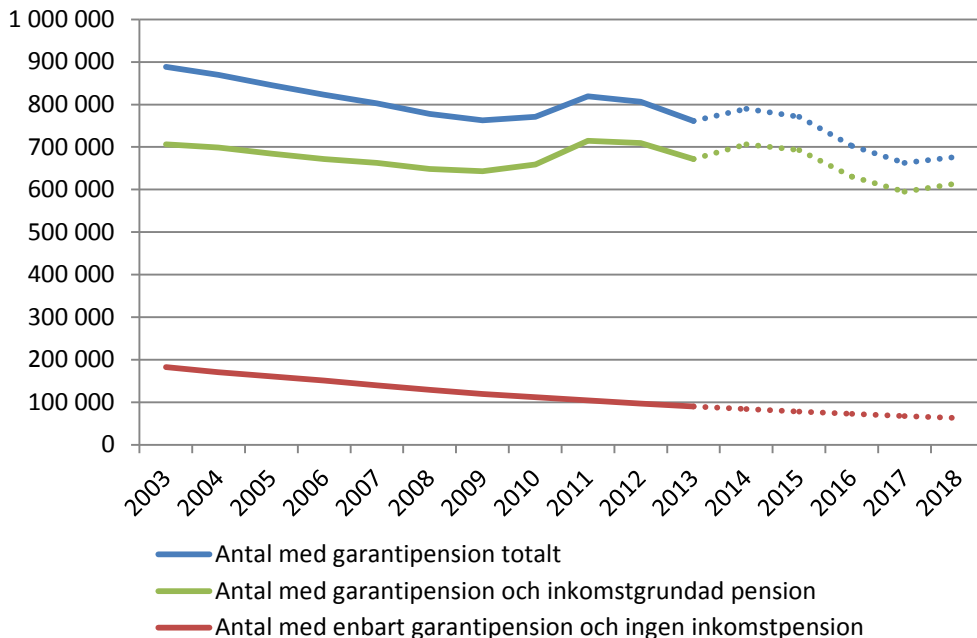
De antaganden som används vid beräkningarna är utveckling av prisbasbeloppet, inkomstindex/balansindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2013

Anslagsbelastningen år 2013 blev 16 751 miljoner kronor varav 11 031 miljoner kronor avser garantipension till pensionärer som är födda 1937 eller tidigare, 5 707 miljoner kronor avser garantipension till ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare och 13 miljoner kronor avser särskilt pensionstillägg.

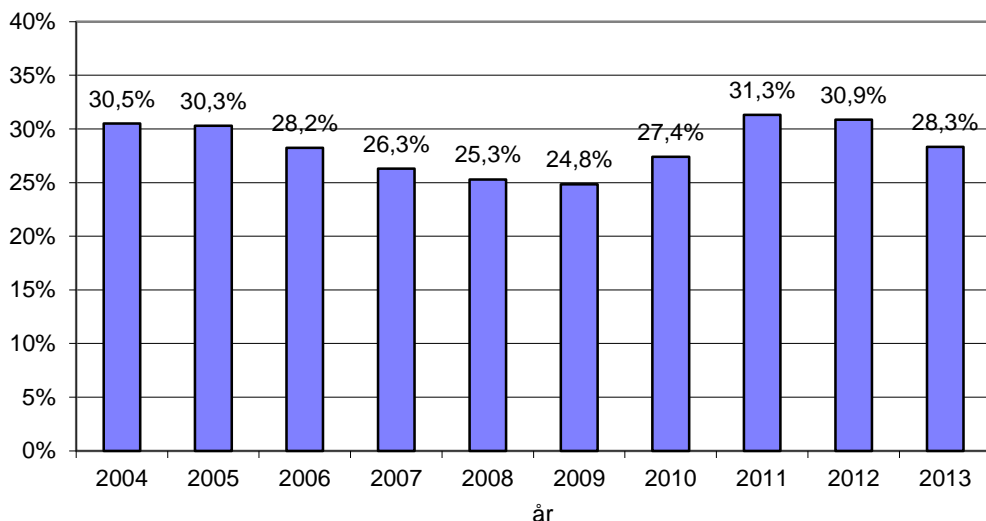
Antalet garantipensioner i december 2013 var 762 000 (806 000 år 2012), varav drygt 356 000 avser ålderspensionärer födda 1938 eller senare. Antalet som enbart har garantipension och ingen inkomstgrundad pension var 90 000 personer i december 2013 (97 000 år 2012). Andelen gifta/sambo bland garantipensionärer var 42 procent, vilket leder till ett lägre belopp i garantipension jämfört med ogifta.

Antal med garantipension i december respektive år

Andelen 65-åringar med garantipension minskade fram till år 2009. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Det var också relativt god utveckling av inkomstpensionen fram till år 2009. Under 2010 och 2011 ökade dock andelen med garantipension på grund av balanseringen och att inkomstpensionen sänktes. Fler personer hamnade då under brytpunkten för att få garantipension. Under 2012 och 2013 sjönk andelen något bland annat beroende på att inkomst-/tilläggs-pensionen indexerats upp mer jämfört med garantipensionen. År 2014 ökar andelen igen eftersom inkomst-/tilläggs-pensionen indexerats ned mer jämfört med garantipensionen.

Andel 65-åringar med garantipension i befolkningen (december)

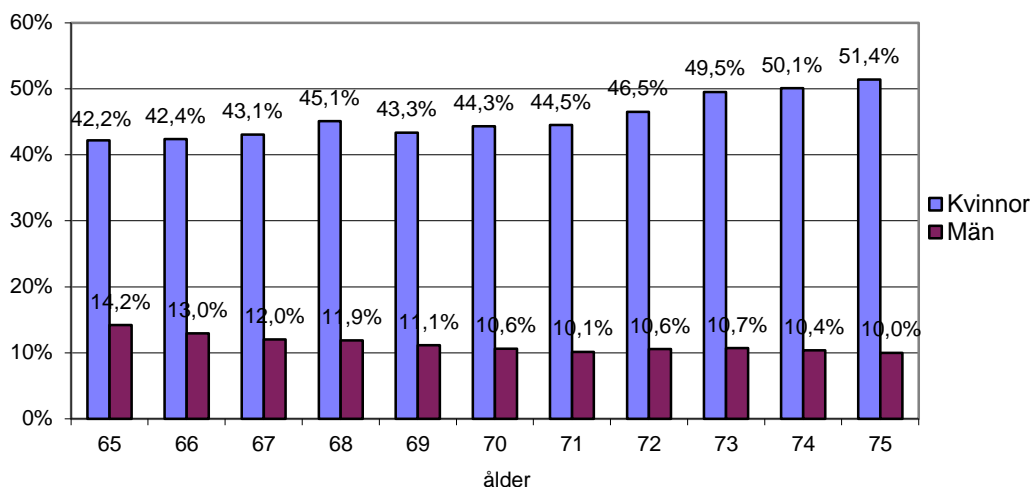
I tabellen nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt.

Genomsnittlig allmän pension per månad i fasta priser för 68-åringar, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2014 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012	201112	201212	201312	201401
Medelpension	11 771	11 825	11 962	12 037	12 115	11 518	11 582	11 889	11 712

Bland yngre ålderspensionärer är det färre som har garantipension jämfört med dem som är äldre. Det beror på att nya ålderspensionärer har en högre genomsnittlig inkomstgrundad pension. För dem födda 1945 eller senare är det färre änkor som är berättigade till änkepension jämfört med dem som är födda 1944 eller tidigare. Detta beror främst på att de änkor som är födda 1945 eller senare inte omfattas av de särskilda garantireglerna där änkepension beräknas utifrån ankans och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Det medför att fler änkor som är födda 1945 (68 år under 2013) får garantipension eftersom dessa änkor har lägre genomsnittlig pension jämfört med änkor födda 1944.

Andel med garantipension i befolkningen för olika åldrar (december 2013)

Skillnaden mellan 71-, 72- och 73-åringar beror delvis på att den genomsnittliga utträdesåldern från arbetsmarknaden har varit högre för yngre kohorter. Till viss del

inverkar det nya reformerade pensionssystemet, bland annat dess regler om att pensionsrätt tjänas in efter 65 års ålder. Yngre kohorter har en allt högre andel i det nya reformerade pensionssystemet. Andelen som har eftergymnasial utbildning är också högre för yngre kohorter i detta åldersintervall. De som har eftergymnasial utbildning lämnar i regel arbetslivet senare. För allt yngre kohorter är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. De yngre kohorterna i detta åldersintervall har därmed högre inkomstgrundad allmän pension.

För kvinnor är andelen som har garantipension lägre för yngre kohorter. För männen ökar däremot andelen för yngre, dock från en låg nivå. Ökningen för männen kan delvis bero på att pensionsnivån i det nya reformerade pensionssystemet är något lägre förutsatt att man går i pension vid 65 års ålder. En del av 65- och 66-åringarna blir av med sin garantipension när de fortsätter arbeta och får nyintjänad pensionsrätt. Andelen kan därför sjunka till 66 och 67 års ålder. För yngre kvinnor så är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Andelen som har garantipension är därför lägre för yngre kvinnor.

Medelbeloppet per år för garantipension för dem som var födda 1937 eller tidigare var ungefär 26 300 kronor och för dem som var födda 1938 eller senare ungefär 16 800 kronor. Medelbeloppet är betydligt högre för äldre åldersgrupper än för yngre.

Antalet personer med särskilt pensionstillägg var ungefär 1 000 vid mitten av år 2013.

Analys av 2014–2018

Anslagsbelastningen för 2014 beräknas bli 16 491 miljoner kronor varav 10 019 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1937 eller tidigare, 6 460 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1938 eller senare och 12 miljoner kronor för särskilt pensionstillägg.

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2014–2018 eftersom stora födelseårgångar då fyller 65 år. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad befintliga pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för garantipension, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Ungefär 774 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2014. Antalet ålderspensionärer med garantipension beräknas att minska från år 2015. Vid mitten av år 2015 beräknas antalet garantipensioner vara 773 000 och år 2018 beräknas antalet vara 663 000.

Genomsnittligt garantipensionsbelopp sjunker de flesta åren. Det beror på att nya pensionärer har lägre garantipension än vad de som avlider har.

Tjänstepensionen är i stort sett oförändrad 2014 i alla fall för de stora tjänstepensionsbolagen. Det kan påverka garantipension för födda 1937 eller tidigare. Effekten på utgiften är relativt liten.

Antalet personer med *särskilt pensionstillägg* minskar sedan flera år tillbaka. På lång sikt kommer förmånen att avvecklas. År 2015 beräknas antalet särskilda pensionstillägg

vara ungefär 900. Utgiften för särskilt pensionstillägg beräknas bli 11 miljoner kronor år 2015.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

För år 2015 beräknas anslagsbelastningen bli 15 844 miljoner kronor varav 15 833 miljoner kronor avser garantipension. Vid beräkningarna har prisbasbeloppet 44 600 kr använts för år 2015. En avvikelse med 100 kr från detta prisbasbelopp påverkar anslagsbehovet år 2015 med ungefär 66 miljoner kronor.

Om balansindex blir en procent högre än enligt förutsättningarna beräknas anslagsbehovet minska med ungefär 161 miljoner kronor.

Samma förändring av priserna som prisbasbeloppet grundar sig på påverkar också balansindex. Om inflationen och prisbasbeloppet blir högre än beräknat blir oftast även inkomstindex/balansindex högre. Därigenom ökar både garantipensionen före avdrag och avdragets storlek. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre än beräknat och även balansindex höjs i motsvarande mån beräknas utgifterna för garantipension öka med ungefär 30 miljoner kronor.

Om antalet garantipensioner skulle bli 1 000 fler än beräknat år 2015 ökar anslagsbehovet med 20 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de pensionärer som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till garantipension påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 garantipensionärer tillkommer från detta "gränsskikt" påverkas utgifterna kanske bara med någon miljon kronor.

Om medelbeloppets årsnivå för garantipension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kr påverkas anslagsbehovet med 78 miljoner kronor.

Både antalet garantipensioner och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2013	2014	2015	2016	2017	2018
13 882 783	13 033 400	12 500 700	12 191 800	11 863 700	11 376 300

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2015 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2014 redovisas i hemställan. Där redovisas också ett förslag om att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,80 procent från och med 2015.

Ändamål

Från anslaget bekostas allmän omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt garantipension till dessa ersättningar.

Allmän omställningspension betalas ut till efterlevande man eller kvinna som inte har fyllt 65 år. Allmän omställningspension betalas ut under tolv månader. Omställningspension kan betalas ut för förlängd tid (förlängd omställningspension) om den efterlevande har vårdnaden om barn under 18 år. Den kan då förlängas med 12 månader. Dock betalas förlängd omställningspension alltid ut till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år.

Omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget. Detta grundar sig på den avlidnes pensionsbehållning i ålderspensionssystemet.

Garantipension till omställningspension är ett grundskydd. Basnivån är 2,13 prisbasbelopp. Om den avlidne inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid avkortas basnivån med 1/40 för varje år som saknas. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Änkepensioneringen är under avveckling. Änkepension kan betalas ut till änkor om de var gifta med den nu avlidne vid utgången av år 1989 eller om de redan var änkor vid denna tidpunkt och inte gift om sig. För inkomstgrundad änkepension finns ingen övre åldersgräns.

Änkepensionen utgör 40 procent av den avlidnes tilläggspension eller 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet som den avlidne kan tillgodoräknas. Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989. I änkepensionen kan också ingå ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Änkor kan få garantipension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas längst ut till och med månaden före 65-årsdagen.

Särskild efterlevandepension kan inte nybeviljas efter december 2002. Förmånen kan dock betalas ut även för tid därefter för den som hade rätt till förmånen i december 2002.

Omfattande övergångsregler finns för efterlevandepensioneringen utöver vad som nämnts ovan.

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension (inklusive barnpension) och

förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd.

Det kan i sammanhanget nämnas att det också finns ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst prisbasbeloppet, inkomstindex, balansindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2013

Anslagsbelastningen år 2013 blev 13 883 miljoner kronor varav 12 967 miljoner kronor för änkepension och 254 miljoner kronor för garantipension till änkepension. Utgifterna för omställningspension (inklusive förlängd omställningspension och garantipension) blev 661 miljoner kronor och utgifterna för särskild efterlevandepension 0,4 miljoner kronor. Anslagsbelastningen blev 2,4 procent lägre 2013 jämfört med 2012.

Utgifterna domineras av änkepension. Denna förmån är under avveckling. Antalet änkepensioner minskade med ungefär 11 500 år 2013 vilket är något mer än året innan. Antalet änkepensioner var 301 000 i genomsnitt under året.

Följsamhetsindexeringen medförde en uppräknings av många änkepensioner med 2,1 procent år 2013. En del änkepensioner räknades upp mer på grund av den positiva balanseringen detta år. Övergångsreglerna medför dock att änkepensioner som nybeviljas i genomsnitt är lägre än änkepensioner som upphör genom dödsfall. Genomsnittlig änkepension ökade med 1,4 procent år 2013, från 42 400 i genomsnitt under 2012 till 43 000 år 2013.

Antalet garantipensioner till änkepension minskade med knappt 2 000 år 2013. Antalet var ungefär 9 800 i genomsnitt under året.

Antalet allmänna omställningspensioner var ungefär 3 800 i genomsnitt under år 2013. Det bör dock påpekas att statistiken om antal allmänna omställningspensioner är missvisande. En ganska stor andel sådana omställningspensioner betalas ut retroaktivt och finns då inte med i statistiken. Det verkliga antalet allmänna omställningspensioner är troligen minst 700 fler än vad som anges ovan. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension var 3 000 i genomsnitt under 2013 (egentligen kanske 600 fler).

Antalet med förlängd omställningspension var ungefär lika många 2013 som 2012, knappt 2 700 i medeltal under året. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension var knappt 2 200.

Analys av 2014–2018

Antalet änkepensioner beräknas minska med ungefär 12 000 per år. Orsaken till den kraftiga minskningen är avvecklingen av änkepensioneringen. År 2015 beräknas antalet änkepensioner vara 278 000 och år 2018 ungefär 242 000 i genomsnitt under året.

Avvecklingen av änkepensioneringen medför att även medelbeloppet minskar, bortsett från indexering. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att de flesta änkepensionerna räknas upp vid varje årsskifte utom 2014. Många änkepensioner påverkas dessutom av balanseringen inom ålderspensionssystemet men på olika sätt. Negativ balansering reducerar änkepensioner som beräknas enligt en särskild garantiregel. Negativ balansering kan å andra sidan ha en höjande effekt på vissa änkepensioner som inte omfattas av garantiregeln men antalet sådana änkepensioner är än så länge relativt

få. År 2014 är balanseringen negativ vilket sänker de änkepensioner som omfattas av garantiregeln. Även 2018 beräknas balanseringen bli negativ, övriga år beräknas den bli positiv. Se även avsnittet "Prognoser för inkomstindex och balanstal". Medelbeloppet för änkepension beräknas bli 41 900 år 2015 och 43 700 år 2018.

Utgifterna för änkepension beräknas minska varje år. Utgifterna beräknas bli 11 674 miljoner kronor år 2015 och 10 580 miljoner kronor år 2018.

Det genomsnittliga antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska till 6 800 år 2015 och 3 900 år 2018. Ett skäl till detta är att nya änkor inte har rätt till garantipension. Utgifterna för garantipension till änkepension beräknas bli 175 miljoner kronor år 2015 och 105 miljoner kronor år 2018.

Antalet allmänna omställningspensioner beräknas minska. Antalet beräknas vara 3 600 år 2015 och 3 400 år 2018. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension beräknas vara drygt 2 700 år 2015 och knappt 2 600 år 2018.

Antalet med förlängd omställningspension beräknas vara ungefär 2 700 under hela prognosperioden. Antalet med garantipension till förlängd omställningspension beräknas däremot minska till drygt 2 100 år 2015 och drygt 2 000 år 2018.

Medelbeloppet för allmän och förlängd omställningspension beräknas öka under perioden, frånsett 2014 då åtminstone medelbeloppet för förlängd omställningspension beräknas minska på grund av följsamhetsindexeringen. Utgifterna för allmän och förlängd omställningspension, inklusive garantipensioner, beräknas till ungefär 652 miljoner kronor år 2015 och 691 miljoner kronor år 2018.

Bara ett fåtal personer har särskild efterlevandepension. Utgiften beräknas bli drygt 0,2 miljoner kronor 2015 och minska ytterligare därefter.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Pensionsmyndigheten beräknar anslagsbelastningen för 2015 till 12 501 miljoner kronor. Vid beräkningarna har för 2015 använts prisbasbeloppet 44 600 kr, inkomstindex 159,90 och balansindex 151,49.

En höjning av inkomstindex och balansindex med en procent höjer utgifterna med 121 miljoner kronor. En höjning av balansindex med en procent utan ändring av inkomstindex höjer utgiften med 34 miljoner kronor.

En avvikelse med 100 kronor från prisbasbeloppet 44 600 kronor påverkar anslagsbehovet med 0,7 miljoner kronor.

Inkomstgrundad änkepension svarar för den största utgiftsposten. Om antalet änkepensioner skulle avvika med 1 000 från det beräknade antalet år 2015 påverkas anslagsbehovet med 42 miljoner kronor. Om medelbeloppet för änkepension avviker med 100 kronor från det beräknade medelbeloppet år 2015 påverkas anslagsbehovet med 28 miljoner kronor.

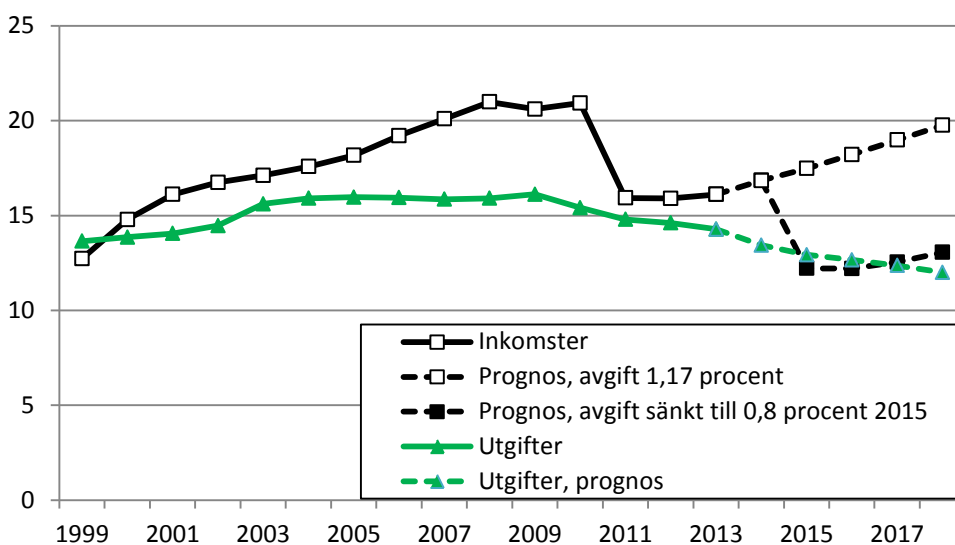
Finansieringsutveckling

Enligt lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter, 8§, ska efterlevandepensionsavgiften finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension enligt socialförsäkringsbalken samt administrationskostnader för motsvarande förmåner. Även barnpension ska således finansieras från avgiften. Garantipensioner till efterlevandepension och efterlevandestöd ska däremot inte finansieras från avgiften.

Efterlevandepensionsavgiften är 1,17 procent av avgiftsunderlaget från och med 2011, dessförinnan var avgiften 1,7 procent. Samma avgift gäller för arbetsgivare och egenföretagare. För ungdomar under 26 år är avgiften nedsatt med tre fjärdedelar. I budgetpropositionen för 2014 aviseras att reglerna för ungdomsavdraget kommer att ändras från och med andra halvåret 2014.

Diagrammet som följer visar den avgiftsfinansierade efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter åren 1999 – 2013 samt en prognos till och med 2018. Av diagrammet framgår att inkomsterna är högre än utgifterna sedan år 2000 och att skillnaden ökade till och med 2010. Skillnaden mellan inkomster och utgifter minskade kraftigt 2011 i och med att avgiften sänktes men inkomsterna översteg ändå utgifterna. Skillnaden mellan inkomster och utgifter ökade 2012 och 2013 och det beräknas att skillnaden kommer att öka ytterligare kommande år vid oförändrad avgift. Diagrammet visar också att en avgift på 0,80 procent är tillräcklig för att finansiera utgifterna. Vid denna avgiftsnivå beräknas visserligen utgifterna bli något högre än inkomsterna 2015 och 2016 men från och med 2017 beräknas att inkomsterna överstiger utgifterna igen. De regeländringar för olika avdrag på avgifterna som aviserats i budgetpropositionen för 2014 men ännu beslutats har inte beaktats i beräkningen. Dessa regeländringar bedöms få en obetydlig effekt på efterlevandepensionsavgiften.

Efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter, miljarder kronor

Utgifterna beräknas minska varje år, främst beroende på änkepensioneringens avveckling, medan inkomsterna beräknas öka på grund av lönesummans tillväxt. Därför bör avgiftsnivån justeras ofta för att det ska råda balans mellan avgiftsinkomster och utgifter. För att inte avgiften ska behöva justeras varje år anser vi att underskott vissa år bör accepteras om det blir överskott andra år. Avgiften sänktes kraftigt 2011 men vi anser att den bör sänkas ytterligare 2015.

Enligt lagen om fördelning av socialavgifter framgår det som nämnts att efterlevandepensionsavgiften ska finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension samt kostnader för administration. Detta tolkar Pensionsmyndigheten så att avgifterna inte får användas till något annat. Avgiftsinkomsterna har nu varit högre än utgifterna

under en lång följd av år utan att fonderas. Vi anser att detta inte är förenligt med lagen om fördelning av socialavgifter. Vi vill därför betona vikten av att avgiften sänks så att efterlevandepensionsavgiften kan betraktas som en försäkringsavgift och inte en skatt. Ett alternativ är att fondera avgiftsoverskottet. En tredje möjlighet skulle kunna vara att göra efterlevandepensioneringen mer förmånlig så att utgifterna kom upp i nivå med avgiftsinkomsterna men en sådan regeländring bör naturligtvis föregås av en utredning.

Förslag

Pensionsmyndigheten föreslår att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,80 procent från och med år 2015.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2013	2014	2015	2016	2017	2018
8 182 271 ¹	8 459 700	8 282 700	7 765 100	7 403 400	7 261 400

¹Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2015 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2014 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP).

Bostadstillägg till pensionärer kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har en förmån i form av hel ålderspension över 65 år eller änkepension. Bostadstillägget är inkomstprövat och beräknas utifrån boendekostnaden.

Bostadstillägg lämnas med maximalt 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Därtill läggs ett belopp om 340 kronor per månad för ogifta och 170 kronor för gifta. Därifrån dras en viss del av den sökandes inkomst. Vad som då blir över är det bostadstillägg som ska betalas ut.

Särskilt bostadstillägg betalas ut för att täcka utgifter upp till skälig levnadsnivå efter det att bostadskostnaden är betald och skatt för pension är avdragen. Högsta skäliga bostadskostnad för särskilt bostadstillägg är 6 200 kronor för ogifta och 3 100 kronor för gifta. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,4468 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,191 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägget beräknas enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkning av bidragsgrundande inkomst.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

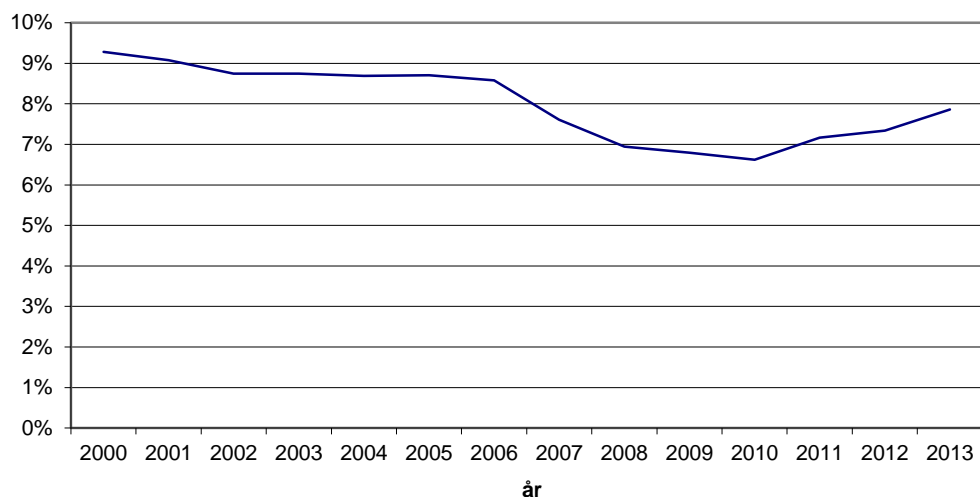
Beräkningarna grundas på antaganden om balansindex, prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och befolkningsutveckling.

Analys av 2013

Medelantalet BTP-tagare till ålderspension med ordinarie månadsutbetalning ökade från 264 000 år 2012 till 272 000 år 2013. Tillsvidarebeslut för BTP har införts från 1 november 2012 och det innebär att BTP-tagaren inte behöver söka om sitt bostadstillägg. Det har då blivit en förskjutning mellan antal individer med retroaktiva utbetalningar och antal individer med ordinarie månadsutbetalning. Med det tidigare regelverket kunde månadsutbetalningen försenas i samband med att fortsättningsansökan behandlades. Beloppet betalades senare ut retroaktivt. Förändringen har inneburit nivåförändringar i de olika delarna i statistiken men inte för summa utbetalt belopp. En annan anledning till ökningen av antalet 2013 är att bostadstillägget höjdes med 170 kronor genom en regeländring.

Bortsett från detta minskar antalet pensionärer som är berättigade till bostadstillägg långsiktigt. Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Med reallönetillväxt krävs färre år med förvärvsarbete för att komma över gränsen där bostadstillägg är bortreducerad av inkomstgrundad pension. Under de senaste femton åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt två procent. För yngre ålderspensionärer stiger också den genomsnittliga tjänstepensionen relativt kraftigt över tid (8 procents ökning per år mellan 2006-2011 i åldern 65-69 år enligt SCB:s inkomststatistik). Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg. En annan tänkbar förklaring är att den genomsnittliga förmögenheten bland pensionärer har vuxit.

Andel 65–66-åringar med BTP i december, procent

Uppgången under 2011 och 2012 i diagrammet ovan beror främst på att Pensionsmyndigheten under de åren minskade antalet ännu ej avslutade ärenden. Antalet BTP-tagare steg därmed. Balanseringen inom inkomstpensionssystemet medför också att fler blir berättigade till bostadstillägg. I slutet av 2012 infördes tillsvidarebeslut och det medför ett något högre medelantal för bostadstillägg vilket förklarar en stor del av uppgången för 2013 (se ovan). Regeländringar som höjer bostadstillägget leder till en högre andel.

I tabellen nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt. Genomsnittlig pension i fasta priser har varierat en del beroende på följsamhetsindexeringens utveckling.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2014 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012	201112	201212	201312	201401
Medelpension	11 771	11 825	11 962	12 037	12 115	11 518	11 582	11 889	11 712

Medelbelopp

Medelbeloppet ökade 2013 till följd av högre bostadskostnader samt höjt bostadstillägg med 170 kronor genom en regeländring. Medelbeloppet för bostadstillägg till pensionärer ökade från 28 600 kronor år 2012 till 29 000 kronor år 2013.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg var 57 miljoner kronor år 2013, en ökning med 3 miljoner kronor från 2012. Ökningen beror bland annat på högre prisbasbelopp, högre boendekostnader och att skälig levnadsnivå höjdes genom regeländring.

Analys av 2014–2018

Långsiktigt minskar antalet ålderspensionärer som erhåller bostadstillägg (BTP). Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för bostadstillägg, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Från 2013 till 2014 beräknas antalet BTP-tagare med ålderspension vara relativt oförändrat. År 2014 beräknas antalet pensionärer med BTP vara ca 274 000. Antalet beräknas minska till 266 000 år 2015 och till 237 000 år 2018.

År 2014 har det införts ett fribelopp om 24 000 kronor per år för arbetsinkomster vid beräkning av bostadstillägg till ålderspensionärer. Utgifterna beräknas öka något på grund av regeländringen.

Medelbelopp

Medelbeloppet beräknas öka 2014 bland annat eftersom inkomstpensionen sänks. Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter ökar för år 2014 med 1,8 procent. Ökningen av boendekostnadsindex från och med år 2015 beräknas bli 2,0 procent. Detta höjer medelbeloppet.

Tjänstepensionen är oförändrad till år 2014 i alla fall för de stora tjänstepensionsbolagen. Effekten på utgiften för BTP är relativt liten.

Medelbeloppet beräknas öka från 29 900 kronor år 2014 till 30 100 år 2015. För åren 2016–2018 beräknas medelbeloppet minska något på grund av relativt kraftiga ökning av inkomstpensionen. Medelbeloppet för år 2018 beräknas till 29 700 kronor.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg till pensionärer beräknas vara relativt oförändrat från 2013 till 2014. Utgifterna för särskilt bostadstillägg prognostiseras till 58 miljoner kronor 2014.

Antalet personer som omfattas av förmånen 2014 beräknas till 2 200 och medelbeloppet till 25 000 kronor. Utgifterna för SBTP antas vara i stort sett oförändrat från 2014 till 2018.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgift för bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2015 beräknas till 8 283 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för BTP. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad. Benägenheten att ansöka om bostadstillägg påverkar också utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till bostadstillägg men som inte har ansökt om det. Förändras benägenheten att ansöka om bostadstillägg kan utgifterna för bostadstillägg påverkas.

Om prognosen för boendekostnadsindex höjs med en procentenhet bedöms BTP-utgifterna öka med 97 miljoner kronor. En bostadskostnadsökning har en stor inverkan på medelbeloppet men ökar även antalet individer som erhåller BTP. Balansindex påverkar utgifterna eftersom det påverkar den inkomstrelaterade pensionen. Om prognosen för balansindex ökar med en procent bedöms utgifterna minska för BTP med ungefär 84 miljoner kronor.

Om 1 000 personer tillkommer utöver prognosen ökar BTP-utgifterna med 31 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma genomsnittliga BTP som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till BTP påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 BTP-tagare tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna bara med någon miljon kronor.

Både antalet BTP-tagare och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1: 4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2013	2014	2015	2016	2017	2018
658 346 ¹	694 900	727 500	761 200	787 400	822 400

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2015 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2014 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas Äldreförsörjningsstöd. Detta är avsett för personer över 65 år som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner. Det kan vara personer som har en låg pension eller som helt saknar pension på grund av att de vistats för få år i Sverige. Även de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter kan vid 65 års ålder få äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension. Äldreförsörjningsstöd kan beviljas till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå. Vid prövning av rätten till äldreförsörjningsstöd ska först den sökandes inkomster beräknas. Från inkomsterna görs avdrag för skälig bostadskostnad. Det som återstår av den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad jämförs med ett fastställt belopp för skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för ogift och 3 100 kronor per månad för gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,4468 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,191 prisbasbelopp för den som är gift.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

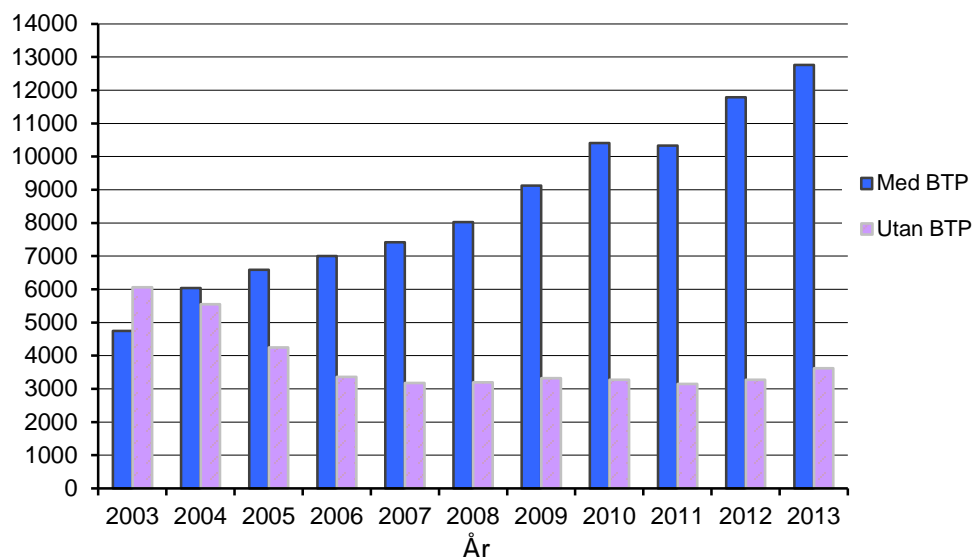
Beräkningarna grundas på antaganden om prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och antalsutveckling för målgruppen.

Analys av 2013

Antalet personer som fick äldreförsörjningsstöd (ÄFS) 2013 var i genomsnitt 16 400.

Förmånstagarna kan delas in i två grupper, de som har och de som inte har bostadstillägg. De utan bostadstillägg (BTP) var i medeltal 3 600 personer år 2013.

Medelantal förmånstagare

Från och med 2007 minskar inte längre antalet ÄFS-tagare utan BTP. Sedan 2007 har medelantalet för denna grupp pendlat mellan 3 200 och 3 600. Antalet minskade tidigare på grund av att många fick hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Efter 10 års bosättningsstid kan de som är födda 1937 eller tidigare få hel garantipension.

Invandringen av asylskäl ökade fram till 2007 för att sedan minska fram till år 2011. Efter år 2011 har den återigen ökat. Från 2010 till 2012 har dock antalet utrikesfödda med försörjningsstöd mellan 60 och 64 år och som har varit bosatta i Sverige under en kort period minskat något. Detta antas påverka antalsutvecklingen för ÄFS.

Den andra delgruppen är de som har låg pension med bostadstillägg (BTP) och eventuellt särskilt bostadstillägg (SBTP), men som ändå hamnar under skälig levnadsnivå. Det kan vara personer som har vistats för kort tid i Sverige för att få hel garantipension eller personer som har reducerad pension av någon orsak. Det kan vara de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter som vid 65 års ålder får äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension.

Antalet i den andra delgruppen var i genomsnitt 12 800 personer under 2013.

Gruppen ökar i antal eftersom det är en något större andel av dem som är födda 1938 eller senare som får ÄFS. Orsaken är att de som är födda 1938 eller senare inte är berättigade till hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. År 2013 sänktes skatten för pensionärer och det medför färre förmånstagare för ÄFS. Skälig levnadsnivå höjdes å andra sidan 2013 och det bidrar till fler förmånstagare för ÄFS.

Medelbelopp

Medelbelopp ÄFS för 2013 blev 38 100 kronor, 86 800 kronor för dem utan BTP och 24 300 kronor för dem med BTP. Medelbeloppet ökade från 2012 till 2013 beroende på att skälig levnadsnivå höjdes genom regeländring, ökningen av prisbasbeloppet (+1,1 procent) och högre boendekostnader (+2,3 procent).

Analys av 2014–2018

Antalet personer med ÄFS beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta

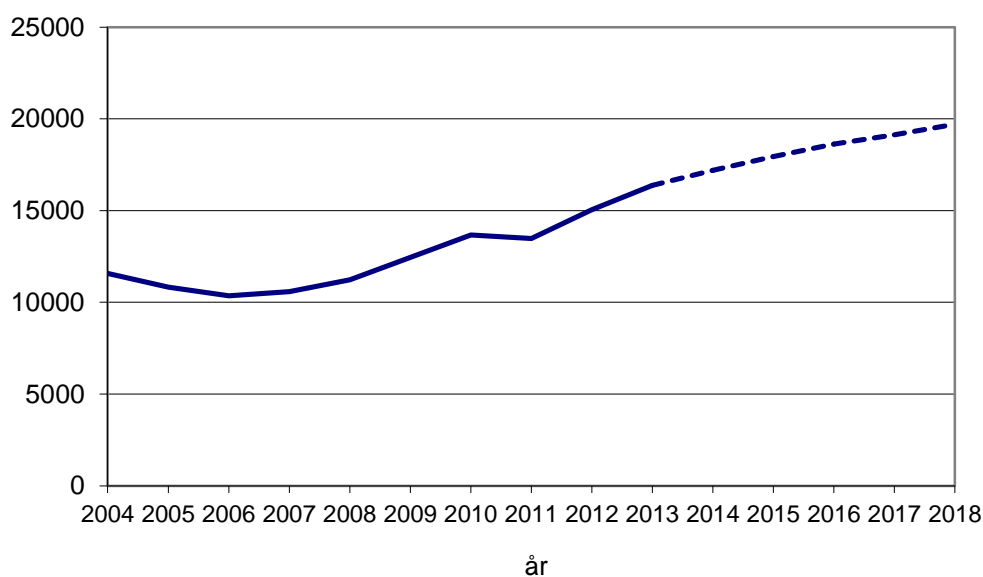
ÄFS efter 10 års bosättningstid. En del av den utgift som för födda 1937 eller tidigare bokförs under anslaget garantipension bokförs därför för födda 1938 eller senare under anslaget äldreförsörjningsstöd. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen för ÄFS under många år.

Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) minskade tidigare, men under det senaste året har den ökat något. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. Skatten har sänkts år 2014 för dem över 65 år. Det har en sänkande effekt på utgiften.

Till år 2018 beräknas antalet förmånstagare öka till 19 700 personer.

Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Antalet personer med försörjningsstöd i åldern 60–64 år som är utrikesfödda och som har bott 0–4 år i Sverige har minskat sedan 2010. Denna utveckling antas påverka antalet med ÄFS kommande år.

Antal personer med försörjningsstöd i åldern 60–64 år som är utrikesfödda och som har bott 0–4 år i Sverige

År	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antal	1 066	994	916	780	872	933	1 067	1 252	1 445	1 224	1 037

Antalet ÄFS-tagare med BTP bedöms öka kommande år. Det är betydligt fler av dem födda 1938–1948 som har ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare år. Antalet ÄFS-tagare utan BTP beräknas vara relativt konstant kommande år. Antalet som tillkommer beräknas vara ungefär lika med antalet som lämnar förmånen.

Medelbelopp

Medelbeloppet ökar med anledning av högre boendekostnader och prisbasbelopp. Det motverkas delvis av att de som tillkommer har låga belopp i ÄFS. Medelbeloppet beräknas totalt sett öka något under prognosperioden. Medelårsbeloppet för år 2014 beräknas till 38 500 kronor, för 2015 till 38 800 kronor och för år 2018 till 39 900 kronor.

Bostadskostnaderna beräknas öka med ungefär 1,8 procent år 2014 samtidigt som prisbasbeloppet minskar med 0,2 procent. År 2015 beräknas boendekostnaderna öka med 2,0 procent och prisbasbeloppet med 0,5 procent. Skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet och denna förändring har därför en höjande effekt på utgiftsprognosen.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för äldreförsörjningsstöd för budgetår 2015 beräknas till 727 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för ÄFS. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad. Benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd påverkar också utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till äldreförsörjningsstöd men som inte har ansökt om det. Förändras benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd kan utgifterna för äldreförsörjningsstöd påverkas.

Om prognosen för boendekostnaderna i genomsnitt höjs med en procentenhet beräknas utgifterna för äldreförsörjningsstöd öka med 5,8 miljoner kronor. En ökning av bostadskostnaden har en stor inverkan på medelbeloppet. Om prognosen för prisbasbeloppet ökar med 100 kronor beräknas utgifterna öka med 0,5 miljoner kronor.

Om 1 000 personer med ÄFS tillkommer utöver prognosen ökar utgifterna för äldreförsörjningsstöd med 41 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som dem i beståndet.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2013	2014	2015	2016	2017	2018
876 023 ¹	838 800	836 500	850 500	871 800	894 700

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2015 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2014 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas barnpension och efterlevandestöd.

Barnpension och efterlevandestöd betalas ut till barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit. Förmånerna betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år men kan förlängas om barnet går i grund- eller gymnasieskola, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

Barnpension baseras på den avlidna förälderns intjänade pensionsrätt inom ålderspensionssystemet. Övergångsregler finns för dem som hade barnpension vid ingången av år 2003.

Efterlevandestöd är ett grundskydd. Det utgör 40 procent av prisbasbeloppet (80 procent om båda föräldrarna avlidit). Det minskas med den barnpension som betalas ut.

Anslaget belastas med de totala utgifterna för ovannämnda förmåner. En socialavgift, efterlevandepensionsavgiften, avses täcka utgifterna för bland annat barnpension. Efterlevandestöd finansieras däremot med statliga medel.

Antaganden

Prognoserna grundas på antaganden om prisbasbeloppet, inkomstindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2013

År 2013 uppgick utgifterna till 876 miljoner kronor, varav 746 miljoner kronor för barnpension och 130 miljoner kronor för efterlevandestöd. Utgiften för barnpension minskade jämfört med 2012 medan utgiften för efterlevandestöd ökade något.

Antalet barnpensioner var 22 100 i genomsnitt under året och antalet efterlevandestöd 8 100. Både antalet barnpensioner och antalet efterlevandestöd minskade något 2013, främst av demografiska skäl. Antalet barnpensioner minskade i raskare takt än antalet efterlevandestöd.

Inflödet av antalet ansökningar om efterlevandestöd ökade mycket kraftigt under 2013, det blev ungefär en fördubbling jämfört med 2012. Ökningen beror främst på många ensamkommande flyktingbarn. Detta har dock ännu inte gett så stor effekt på antalet utbetalade efterlevandestöd.

Ökningen av inkomstindex medförde att barnpensionerna räknades upp med 2,1 procent 2013 vid tillämpning av följsamhetsindexering. Nybeviljade barnpensioner är lägre i genomsnitt än de barnpensioner som upphör vilket medförde att medelbeloppet för

barnpension endast ökade med 0,2 procent jämfört med 2012. Medelbeloppet för barnpension var 32 500 kronor år 2013.

Medelbeloppet för efterlevandestöd blev 14 100 kronor år 2013, en ökning med 0,8 procent jämfört med 2012. Det är något lägre än uppräkningsbeloppet mellan 2012 och 2013.

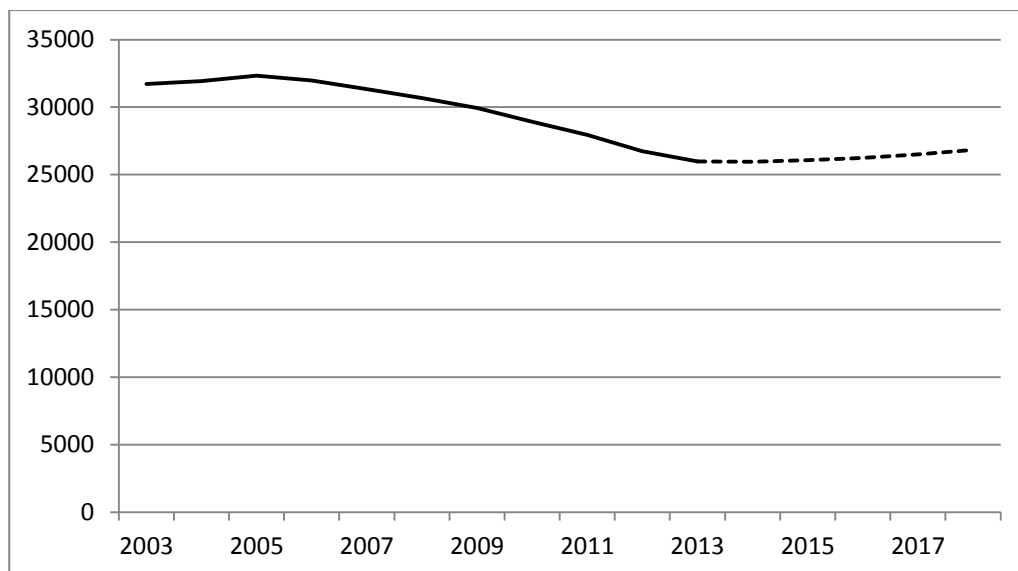
Analys av 2014–2018

Det beräknas att antalet efterlevandestöd kommer att öka varje år från och med 2014. Den främsta orsaken är att antalet ansökningar om efterlevandestöd som nämnts ökade mycket kraftigt 2013 och troligen kommer att ligga kvar på en hög nivå även kommande år. Utvecklingen påverkas av situationen i bland annat Syrien och är mycket svårbedömd. Dessutom görs numer en mer summarisk bedömning av intygen jämfört med tidigare vilket kommer att leda till en större andel beviljanden. En dom i högsta förvaltningsdomstolen (mål nr 7681-11) kan möjligen också bidra till en ökning av antalet efterlevandestöd men vår bedömning är att domens effekt på nybeviljandet blir marginell. Vårt beräkningsantagande är att antalet nybeviljade efterlevandestöd bli ca 500 fler per år än för närvarande.

Antalet barnpensioner beräknas minska till och med 2017 för att därefter öka något. Antalsutvecklingen påverkas av antalet barn i tonåren. De flesta som har barnpension är över 12 år. Antalet dödsfall hos vuxna i åldrarna 25–55 år har minskat under de senaste åren. SCB har i sin befolkningsprognos en fortsatt minskning av dödsriskerna för dessa åldrar. Det har en sänkande effekt på utvecklingen av antalet pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd.

Det totala antalet förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd beräknas minska till och med 2015 för att därefter öka något, se diagrammet som följer.

Antal pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Antalet barnpensioner beräknas vara 21 200 år 2015 och 21 000 år 2018. Antalet efterlevandestöd beräknas vara 8 800 år 2015 och 9 900 år 2018.

Det beräknas att medelbeloppet för barnpensioner minskar något till och med 2015 för att därefter öka. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att barnpensionerna räknas upp alla prognosår utom 2014 men medelbeloppet reduceras av att nybeviljade barnpensioner

är lägre än barnpensioner som upphör. Medelbeloppet beräknas bli 31 600 år 2015 och 33 000 kronor år 2018.

Medelbeloppet för efterlevandestöd beräknas till 14 400 år 2015 och 16 000 år 2018. Orsaken till den relativt kraftiga ökningen är att flyktingbarn som får efterlevandestöd oftast får ett efterlevandestöd som inte är samordnat med barnpension. En större andel efterlevandestöd beräknas således bli oreducerade vilket höjer medelbeloppet för efterlevandestöd.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för barnpension och efterlevandestöd för budgetår 2015 beräknas till 836,5 miljoner kronor.

En ökning av inkomstindex med en procent ökar anslagsbelastningen med 7,0 miljoner kronor. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre beräknas utgifterna öka med ungefär 0,3 miljoner kronor.

Om antalet barnpensioner blir 100 fler än enligt beräkningarna ökar anslagsbelastningen med 3,3 miljoner kronor. Om antalet efterlevandestöd blir 100 fler än beräknat ökar anslagsbelastningen med ungefär 1,6 miljoner kronor.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	6 467 652 ¹	6 732 310 ¹	6 974 600 ²	7 367 900	7 716 400	7 678 000
Preliminär avgift	6 033 262 ¹	6 177 605 ¹	–	–	–	–
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	434 390 ¹	554 705 ¹	231 600	330 400	346 600	–
Prognostiserad avgift för respektive år	6 354 840	6 514 400	6 743 000	7 037 500	7 369 800	7 678 000

¹ Fastställt av riksdag eller regering.

² Pensionsmyndighetens förslag till anslag.

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2015 är 6 975 miljoner kronor. Prognostiserad avgift år 2015 är 6 743 miljoner kronor och till denna ska regleringsbeloppet för år 2012 på 232 miljoner kronor läggas.

Ändamål

Inkomstpensionen och premiepensionen grundas på erlagda avgifter för *inkomst av anställning* (som också omfattar vissa socialförsäkringsersättningar som t.ex. dagpenning från arbetslöshetskassa, aktivitetsstöd i arbetsmarknadspolitiskt program, föräldrapenning, vårdbidrag, sjukpenning, livränta för arbetsskada, närståendepenning m.m.), inkomst av annat förvärvsarbete, samt på *pensionsgrundande belopp*. För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-års åldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet för barnår som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Från anslaget Pensionsrätt för barnår betalas en statlig ålderspensionsavgift på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet till ålderspensionssystemet.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om antalet barn i åldern 0-4 år, inkomstbasbeloppet, timlöneutvecklingen och ränteutvecklingen.

Analys av 2013

Anslagsbelastningen för år 2013, 6 468 miljoner kronor är fastlagt av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2016, som ett regleringsbelopp.

Analys av 2014–2018

Anslagsbelastningen för år 2014, 6 732 miljoner kronor är fastlagt av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2017, som ett regleringsbelopp.

Antalet berörda föräldrar ökar i takt med hur antalet barn i åldern 0 – 4 år växer enligt befolkningsprognosen. Till detta kommer de ekonomiska antagandena för perioden som

Datum	2014-02-21
Dok.bet.	PID134864
Version	1.0
Dnr/Ref.	VER 2014-3

påverkar pensionsrätten på olika sätt beroende på om föräldern är i närheten av taket för den pensionsgrundande inkomsten eller ej. De ekonomiska tillväxtantagandena är överlag positiva, vilket leder till större utfyllnad för dem som inte når upp till inkomsttaket. För föräldrar som ligger nära taket blir pensionsrätten lägre vid en tillväxt av den egna lönen som överstiger utvecklingen av inkomstbasbeloppet. Utfallet för år 2012 visar att föräldrar med barn upp till och med 4 år har fått en något annorlunda fördelning av vilka beräkningsregler som gynnar dem mest där beräkningsalternativet, utfyllnad till 75 % av genomsnittet för den pensionsgrundande inkomsten ökat från cirka 28 procent år 2010 till 28,7 procent år 2012 och beräkningsalternativet utfyllnad med ett fast inkomstbasbelopp har ökat från 46,5 procent år 2010 till cirka 48 procent år 2012. I tidigare prognoser har antagits att utfyllnaden till den egna inkomsten före barnets födelse skulle minska som andel av samtliga alternativ. Denna andel har blivit oförändrad år 2012. Likaså antogs att utfyllnaden med ett fast inkomstbasbelopp skulle öka som andel men denna andel har tvärtom minskat. Antaganden på längre sikt är att denna andel ökar.

Regleringsbeloppen för åren 2015-2017 kommer enligt prognosen att bli stora vilket beror på tidigare avvikelser mellan prognos och utfall.

Känslighetsanalys

För år 2015 gäller följande:

Om antalet berörda familjer blir 1000 fler än beräknat, skulle anslagsbelastningen öka med 18 miljoner kronor.

Om inkomstbasbeloppet skulle höjas med 100 kronor skulle anslagsbelastningen öka med 3,2 miljoner kronor.

Om löneökningen blir en procentenhet högre år 2015, skulle anslagsbelastningen öka med 21 miljoner kronor. Om även löneökningen år 2014 antages öka med en procentenhet skulle anslagsbelastningen öka med 64 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2013 ¹	2014	2015	2016	2017	2018
Pensioner från AP-fonderna	253 960 100	254 992 000	266 295 000	289 170 000	308 578 000	320 657 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 743 200	2 813 000	2 794 000	2 951 000	3 020 000	3 106 000
Summa under utgiftstaket	256 703 300	257 805 000	269 089 000	292 121 000	311 598 000	323 763 000
Premiepensioner	3 406 200	4 676 000	5 305 000	6 451 000	7 780 000	9 391 000
Summa ålderspensionssystemet	260 109 500	262 481 000	274 394 000	298 572 000	319 378 000	333 154 000

¹ Preliminärt utfall

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader (exklusive sjunde AP-fonden), förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statens budget. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Inkomstpensionssystemet

Ändamål

Inkomstgrundad ålderspension finansieras genom en allmän pensionsavgift, en arbetsgivaravgift, en egenavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs helt till AP-fonderna medan de andra tre avgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den del av arbetsgivaravgiften och egenavgiften som avser inkomster över taket får staten. Inkomst- och tilläggspension betalas från AP-fonderna.

Inkomstpension och tilläggspension för ett år finansieras i princip från detta års avgifter. Om det behövs skjuter AP-fonderna till medel. Inkomstpensionssystemet är således ett fördelningssystem med en buffertfond.

För inkomstpensionssystemet görs varje år ett bokslut där tillgångar och skulder m.m. redovisas. För inkomstpensionssystemet beräknas också ett så kallat balanstal. Detta tal visar relationen mellan inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder. Tillgångarna består av en så kallad avgiftstillgång samt ett medelvärde av AP-fondernas fondkapital för de tre senaste åren. Avgiftstillgången beräknas som produkten mellan de avgifter som förs till AP-fonderna under ett år och den så kallade omsättningstiden som visar hur lång tid som förflyter i genomsnitt från det en pensionsrätt intjänas tills dess motsvarande pensionsrätt ger upphov till en pensionsutbetalning. Pensionsskulden består av två delar, pensionsskuld för dem som är i förvärvsaktiv ålder och pensionsskuld för pensionärer.

Så länge balanseringen inte är aktiverad indexeras intjänade pensionsrätter för inkomstpension med inkomstindex. Pensionsutbetalningarna följsamhetsindexeras vilket innebär att de räknas om vid varje årsskifte med hjälp av inkomstindex med ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett balansindex i stället för inkomstindex. Det balansindex som används ett år baseras på det balanstal som beräknades från utfallet två år innan. Balansindex används vid indexeringen tills

inkomstpensionssystemet åter är i balans och balansindex har blivit lika stort som inkomstindex.

De som är födda 1937 eller tidigare kan ha rätt till tilläggspension. Den baseras på intjänade pensionspoäng enligt reglerna i det tidigare ATP-systemet. Tilläggspensionen består i princip av ATP och ett belopp motsvarande den tidigare folkpensionen.

Inkomstpension kan utges till pensionärer som är födda 1938 eller senare. För personer födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension (och premiepension) och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

Rätt till inkomstgrundad ålderspension har en person som är 61 år eller äldre med intjänad pensionsrätt. En försäkrad kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir pensionen i allmänhet. Pensionären kan välja mellan att ta ut hel eller partiell pension, med nivåerna $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$.

Inkomstpensionen är avgiftsbaserad. En persons inbetalda pensionsavgifter registreras som pensionsrätter på ett individuellt pensionskonto. Pensionsrätterna ackumuleras till ett fiktivt pensionskapital, pensionsbehållningen. När en person väljer att ta ut sin pension beräknas årsbeloppet genom att pensionsbehållningen divideras med ett kohort- och åldersberoende delningstal.

Inkomstpensionen följsamhetsindexeras vid varje årsskifte. Tilläggspensionen följer prisbasbeloppet fram till och med årsskiftet innan den försäkrade fyller 65 år. Därefter följsamhetsindexeras även tilläggspensionen.

Pensionsmyndigheten anser

Inkomstpension och tilläggspension finansieras genom specialdestinerade avgifter och en buffertfond. Därtill finns en balanseringsmekanism. Systemet är utformat så att inga andra medel ska behöva tas i anspråk för att finansiera pensionerna. De särskilda avgifterna, balanseringsmekanismen och ålderspensionssystemets autonomi kan sammantaget ses som en garanti för att det kommer att finnas medel för att betala ut ålderspensioner även i framtiden.

I remissvaret till departementspromemorian Utvärdering av överskottsmålet (Ds 2010:4) påpekade Pensionsmyndigheten att det finns nackdelar med att låta Ålderspensionssystemet ingå i överskottsmålet. Även i departementspromemorian framhålls flera av dessa nackdelar.

De argument som anförs mot att ålderspensionssystemet ingår i överskottsmålet kan också anföras mot att inkomstpensioner m.m. redovisas under utgiftstaket. Det kan skapa osäkerhet om vilket regelverk som är överordnat. Därmed finns risken att ålderspensionssystemet inte uppfattas som autonomt vilket kan rubba förtroendet för systemet.

De argument som anförts om ålderspensionerna skulle också kunna anföras när det gäller andra statligt finansierade förmåner som grundas på rättighetslagstiftning. Om till exempel kreditgränsen överskrids för en anslagsfinansierad förmån och inga nya medel erhålls blir det en konflikt mellan rättighetslagstiftningen och budgetlagstiftningen. Dessa förmåner ingår dock i statsbudgeten och inte i något autonomt system där inkomster och utgifter balanseras.

Analys av 2013

År 2013 utbetalades 253 960 miljoner kronor från AP-fonderna, varav tilläggspension 184 913 miljoner kronor och inkomstpension 69 047 miljoner kronor. Dessutom belastades AP-fonderna med 6,3 miljoner kronor för överföringar av värdet av pensionsrätter till de Europeiska gemenskaperna.

AP-fondernas förvaltningskostnader och kostnadsersättningar uppgick preliminärt till 2 737 miljoner kronor.

Antalet tilläggspensioner var 1 921 000 i genomsnitt under 2013 och antalet inkomstpensioner var 1 177 000. Antalet tilläggspensioner ökade med 2,9 procent medan antalet inkomstpensioner ökade med 11 procent. Den kraftiga ökningstakten för inkomstpension beror på att allt fler personer, födda 1938 eller senare, blir ålderspensionärer.

Antalet personer med inkomstpension i åldrarna 61 – 64 år ökade under 2013, från knappt 81 000 i december 2012 till drygt 83 000 ett år senare. Antalet med tidigt uttag hade en högre ökningstakt 2013 jämfört med 2012.

Det fanns uppskattningsvis ungefär 20 000 personer i december 2013 som var 65 år (födda 1948) och som inte hade påbörjat sitt pensionsuttag. Det totala antalet över 65 år som inte påbörjat sitt pensionsuttag men som senare kommer att ta ut pension uppskattas till drygt 30 000. Det finns därutöver många med intjänad pensionsrätt som aldrig tar ut sin pension. Många av dem är utlandsboende med låg pensionsrätt beroende på att de bott i Sverige under ett fåtal år.

Medelbeloppet per år var 96 000 kronor för tilläggspension och 59 000 kronor för inkomstpension år 2013.

Premiepensionssystemet

Ändamål

Premiepensionssystemet är ett premiereservsystem. Premiepension kan utges till personer som är födda 1938 eller senare. För personer i den så kallade mellan-generationen, födda 1938–1953, utges en del av pensionen i form av inkomstpension och premiepension och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

De antaganden som används vid beräkningen av premiepensionen är de om förväntad livslängd, avkastning och driftkostnader. Till grund för antaganden om livslängd används Statistiska centralbyråns befolkningsprognos.

Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer. Personen kan välja att ha mellan 1-5 fonder i sin premiepensionsportfölj av de fonder som ingår i premiepensionssystemets fondtorg.

Om inget val av fonder görs placeras medlen hos den Sjunde AP-fonden, i statens årskullsförvaltningsalternativ (Såfa). Såfa är även valbar. Såfa är en generationsfond, andelen aktier och räntor ändras i takt med att en födelseårgång åldras. Fram till en viss ålder har fonden 100 procent aktier, därefter minskas andelen aktier till fördel för räntebärande papper. Anledningen till att andelen aktier minskas ju äldre födelseårgången blir är att minska risken för att de försäkrade ska drabbas av en stor värdeförlust nära eller efter pensioneringstidpunkten.

För att ha rätt att ta ut premiepension måste personen vara 61 år eller äldre och ha ett positivt premiepensionskapital. Den försäkrade kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges och till vilken nivå av alternativen 25, 50, 75 eller 100 procent. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir premiepensionen i och med att den förväntade återstående livslängden är kortare. Uttag av premiepension kan börja samtidigt som uttag av inkomstpensionen eller vid annat tillfälle. Vid uttagstillfället kan den försäkrade välja att stanna kvar i fondförsäkring, alltså att själv fortsätta att förvalta sitt kapital och ha kvar sitt fondval. Vid varje månadsutbetalning säljs då så många fondandelar av som behövs för att täcka pensionsutbetalningen.

Det går också att välja att övergå till en så kallad traditionell försäkring. Om traditionell försäkring väljs säljs den försäkrades alla fondandelar och Pensionsmyndigheten tar över förvaltningen av kapitalet från och med pensioneringen. Den försäkrade garanteras att få ett belopp utbetalat varje månad så länge denne lever. Om förvaltningen av kapitalet går bra får den försäkrade utöver det garanterade beloppet även ett tilläggsbelopp utbetalat. Utvecklingen på kontot utvecklas med den så kallade återbäringsräntan. Pensionsmyndigheten beslutar varje månad hur stor återbäringsräntan ska vara. Tilläggsbeloppet räknas om varje år och kan både öka och minska.

En pensionär som valt fondförsäkring kan när som helst välja att övergå till traditionell försäkring. Det går däremot inte att byta tillbaka till fondförsäkring ifall man en gång har valt att ha traditionell försäkring.

Både inom fondförsäkring och inom traditionell försäkring kan den försäkrade välja till ett efterlevandeskydd till sin maka/make eller registrerad partner i samband med uttaget av sin premiepension. Med ett efterlevandeskydd menas att pensionen betalas ut så länge som den försäkrade eller medförsäkrade är vid livet. I gengäld blir pensionsbeloppet som betalas ut lägre än vad det skulle ha varit utan efterlevandeskydd eftersom pensionskapitalet ska räcka till båda livnen.

Intjänade premiepensionsrätter kan överföras mellan makar och registrerade partners. En sådan överföring medför att premiepensionsrätten reduceras med för närvarande åtta procent som går till arvsvinst till alla i premiepensionssystemet. Anledningen till reduktionen är att överföringarna till mycket stor majoritet görs från män till kvinnor. Detta medför att de överförda pensionsrätterna i genomsnitt ska betalas ut under en längre tid i form av pension eftersom kvinnor har en längre förväntad livslängd än män. För att systemet ska vara i balans måste reduceringsavgiften, de åtta procenten, tas ut som neutraliserar den lägre förväntade arvsvinsten.

Varje år tas en avgift ut från pensionspararnas fondvärde. Avgiften tas som en fast procentsats av fondvärdet. Det finns dock ett avgiftstak som avgiften inte får överstiga för någon enskild sparare.

Analys av 2013

Från premiepensionssystemet utbetalades 3 405 miljoner kronor år 2013, varav 2 731 miljoner kronor från fondförsäkringen och 674 miljoner kronor från den traditionella försäkringen. I dessa belopp ingår efterlevandeskyddet som sammanlagt uppgick till 19 miljoner kronor år 2013.

Vid 2013-12-31 uppgick värdet i fondförsäkringen till 602 miljarder kronor. Värdet för den traditionella försäkringen var 12,9 miljarder kronor.

Totalt var det 142 000 som ansökte om premiepension under 2013. Knappt 16 procent av dem valde att ta ut sin premiepension i form av traditionell försäkring, en minskning jämfört med 2012 då andelen var 18 procent. Ungefär 18 procent valde att lägga till ett efterlevandeskydd år 2013, en liten minskning jämfört med 2012.

Antalet premiepensionssparare vid utgången av 2013 var 6,7 miljoner (inklusive pensionärer) varav 6,5 miljoner med fondförsäkring. Antalet fondbyten var 1,4 miljoner under år 2013, ungefär lika många som 2012.

I början av år 2013 skickades ett brev till pensionärer över 70 år med intjänad premiepensionsätt som ännu inte hade tagit ut sin premiepension. Detta medförde att antalet premiepensioner ökade mer än normalt under några månader. Det bedöms att antalet premiepensioner blev ungefär 14 000 fler under 2013 än de annars skulle ha blivit.

Antalet personer med premiepension var omkring 1 142 000 vid slutet av 2013. Antalet ökade med 13 procent från föregående år. Genomsnittlig premiepension per månad var 280 kronor för fondförsäkringen och 266 kronor för dem med traditionell försäkring.

Drygt 0,7 miljoner kronor överfördes från premiepensionssystemet till de Europeiska gemenskaperna år 2013.

Prognos för inkomstgrundad ålderspension

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst inkomstindex, balansindex, prisbasbeloppet, timlöneutvecklingen, förändring av konsumentprisindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2014–2018

Antalet med inkomstgrundad pension kan beräknas som summan av antalet tilläggs-pensioner för födda 1937 eller tidigare och antalet inkomstpensioner. Då bortses från dem som endast har premiepension. Antalet med inkomstgrundad pension beräknas öka från 1 949 000 i december 2013 till 2 048 000 i december 2015 och 2 162 000 i december 2018. Det beror främst på att antalet personer i befolkningen över 65 år ökar. En annan orsak till antalsökningen är att kvinnornas ökade förvärvsfrekvens under de 4–5 senaste decennierna har medfört att en större andel kvinnor i tillkommande födelse-årgångar har intjänad pensionsrätt jämfört med kvinnor i beståndet ålderspensioner. Ett ökat antal utlandspensionärer och ett ökat antal personer under 65 år med inkomstpension är andra orsaker till antalsökningen.

Antalet tilläggs-pensioner beräknas öka till 2 036 000 i december år 2015 och 2 069 000 i december år 2018. De som är födda 1954 eller senare kan inte få tilläggs-pension. Detta har en minskande effekt på antalet tilläggs-pensioner från och med 2015 (då de som är födda 1954 fyller 61 år).

Antalet inkomstpensioner beräknas öka till 1 436 000 i december år 2015 och 1 707 000 i december år 2018. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

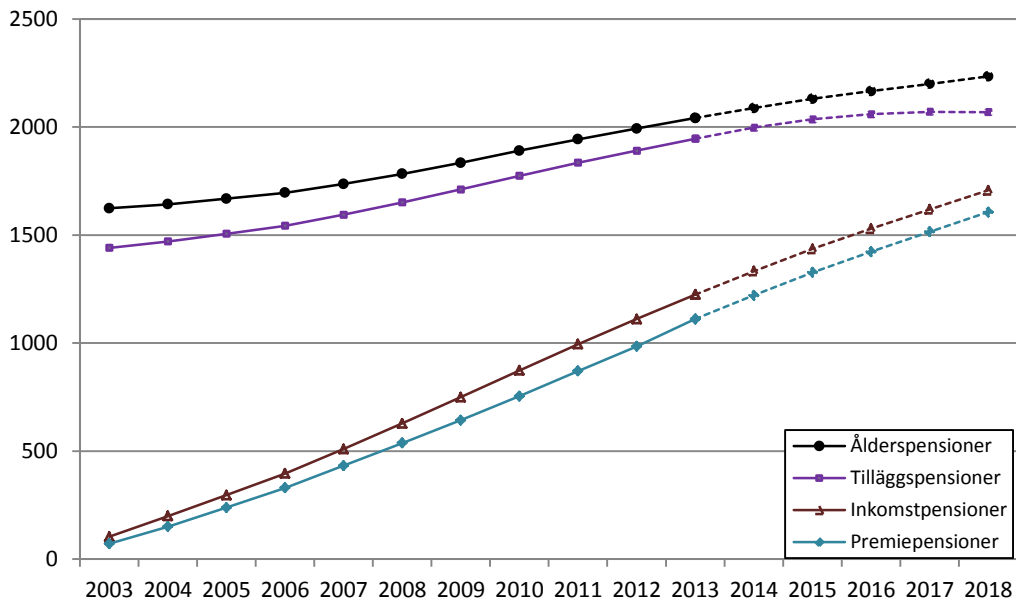
Antalet premiepensioner (exkl. efterlevandeskydd) beräknas bli 1 327 000 i december år 2015 och 1 606 000 i december år 2018. Det finns för närvarande ungefär 110 000 pensionärer över 65 år med inkomstpension som inte har premiepension. En del av dem har inte heller rätt till premiepension. En ganska stor del av dem som har inkomstpension men inte premiepension är bosatta i utlandet. En del egenföretagare tar ut sin inkomstpension/tilläggs-pension före 65 års ålder för att få lägre egenavgifter. En del av dem fortsätter att arbeta efter 65 år utan att ta ut sin premiepension. Många med inkomstpension har förmodligen medvetet valt att vänta med att ta ut sin premiepension. Det är dock troligt att det fortfarande finns en del som av misstag inte har sökt sin

premiepension även om det antalet minskade under 2013 på grund av det brev som nämndes tidigare. Skillnaden mellan antalet inkomstpensioner och antalet premiepensioner beräknas att minska kommande år.

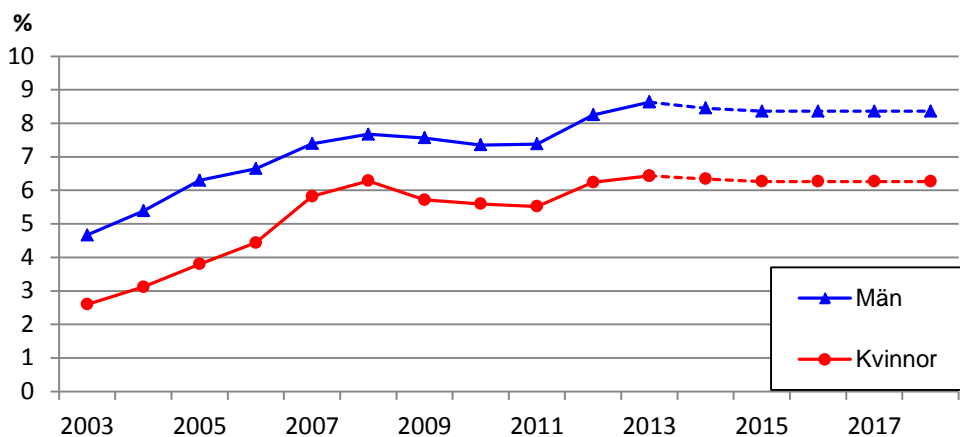
Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet med dessa ålderspensionsförmåner sedan 2003 och hur den fortsatta utvecklingen beräknas bli. Dessutom visas det totala antalet ålderspensioner, inklusive personer med endast garantipension.

Antal ålderspensioner, tilläggs-pensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

Andelen 61-åringar med ålderspension ökade kraftigt under perioden 2003 – 2008, minskade under åren 2009 – 2011 men ökade igen 2012 och 2013. Det diagram som följer visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats. För kommande år bedöms att andelen blir något lägre än för 2013. Denna bedömning har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag av ålderspension. Det är dock en osäker bedömning.

Andel 61-åringar med inkomstpension i procent av antalet i befolkningen

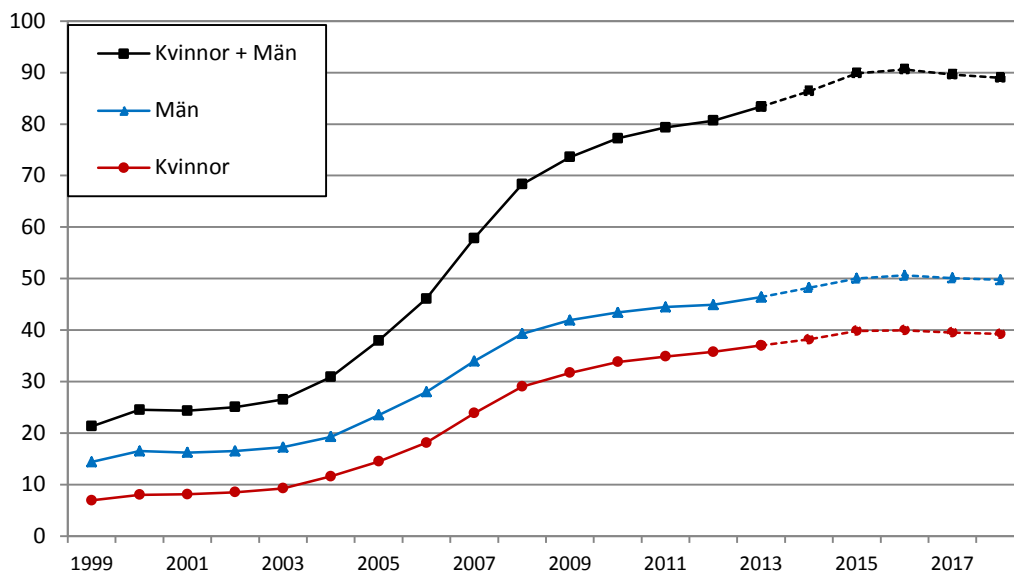
Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. Några exempel:

- En del väljer att sluta att förvärvsarbete helt eller delvis före 65 års ålder. De väljer att i stället få sin försörjning från ålderspension, kanske i kombination med tjänstepension.
- En del tar ut sin ålderspension tidigt och placerar pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt samtidigt som de fortsätter att förvärvsarbete.
- En del personer med sjukersättning kompletterar sjukersättningen med ålderspension.
- Personer som själva anser att de saknar arbetsförmåga av medicinska skäl men som ändå inte får rätt till sjukpenning eller sjukersättning kan påbörja ett tidigt uttag av sin ålderspension
- En annan grupp kan vara personer som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsersättning och därför påbörjar sitt pensionsuttag tidigt.
- En del väljer att gå i pension före 65 års ålder beroende på att maken/makan har pensionerat sig.
- En del väljer att sluta arbeta helt eller delvis och tar ut ålderspension för att vårda sjuka anhöriga
- En del egenföretagare väljer att ta ut ålderspensionen tidigt för att få lägre egenavgifter.

Pensioneringsbeteendet de senaste åren kan ha påverkats av till exempel de kraftiga konjunkturedgångarna 2008 och 2012, balanseringen och de därmed sänkta inkomstpensionerna samt vissa regeländringar inom skattelagstiftningen och sjukförsäkringen. En konjunkturedgång kan påverka pensioneringsbeteendet på flera sätt. Fler arbetslösa kan medföra att fler väljer ett tidigt uttag av ålderspension. Å andra sidan kan den ökade osäkerheten medföra att färre väljer att sluta förvärvsarbete ”i förtid” och att färre väljer att ta ut sin ålderspension för att placera beloppet i kapitalförsäkringar.

Beståndet ålderspensioner i åldern 61 – 64 år har ökat alla år efter 2001. Detta framgår av nästa diagram som visar utvecklingen för antalet inkomstpensioner (före 2004 tilläggspensioner) som betalas ut till pensionärer under 65 år. Det beräknas att antalet kommer att fortsätta att öka under några år. Åren 2017 och 2018 beräknas dock antalet minska något.

Antal personer i december med tidigt uttag av inkomstpension (före 2004 tilläggs pension), 1 000-tal

Antalet personer som påbörjade pensionsuttaget efter 65 år ökade kraftigt mellan 2003 och 2009. Antalet har troligen fortsatt att öka något för åren därefter men i betydligt långsammare takt. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent uttag än tidigt uttag av ålderspension. De flesta som väljer sent uttag skjuter bara upp uttaget ett eller ett par år. Många med tidigt uttag tar ålderspension redan från 61 års ålder. Därför har tidigt uttag en större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppet för tilläggs pension beräknas minska de flesta prognosåren. Varje tillkommande födelseårgång får en allt lägre tilläggs pension som en följd av den så kallade tjugondelsinfasningen av de nya pensionsförmånerna. Indexeringen av pensionerna medför att medelbeloppet för tilläggs pension minskar relativt kraftigt 2014. Åren 2016 och 2017 beräknas medelbeloppet däremot öka något trots tjugondelsinfasningen. År 2015 beräknas genomsnittlig tilläggs pension bli 87 000 kronor och år 2018 ungefär 85 000 kronor.

Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka varje år. Detta beror främst på tjugondelsinfasningen och följsamhetsindexeringen av inkomstpensionen. År 2015 beräknas medelbeloppet bli 65 000 kronor och år 2018 ungefär 86 000 kronor.

Eftersom balanstalet beräknas bli högre än ett under flera år har det en kraftigt höjande effekt på utgifterna för ålderspensionssystemet. År 2015 beräknas AP-fondernas utbetalningar bli 266 295 miljoner kronor. De beräknas öka till 320 657 miljoner kronor år 2018. Ålderspensionssystemet ingår som utgift i redovisningen för den offentliga sektorn. Det finns ett överskottsmål som regeringen har för den offentliga sektorns finansiella sparande. Överskottsmålet anger att den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till en procent av BNP i genomsnitt över konjunkturcykeln. Eftersom ålderspensionssystemet beräknas öka kraftigt bland annat på grund av den positiva balanseringen under några år så har detta en negativ inverkan på överskottsmålet för de offentliga finanserna. Förhållandet visar att kombinationen av ett automatiskt finansiellt stabilt fördelningssystem och definitionen av vilka utgifter som ingår under utgiftstaket och i överskottsmålet inte harmonierar väl. Se även avsnittet Pensionsmyndigheten anser.

Premiepensionssystemets utbetalningar beräknas bli 5 304 miljoner kronor år 2015 och 9 390 miljoner kronor år 2018. Dessa belopp inkluderar efterlevandeskyddet. Beloppen

måste betraktas som mycket osäkra. Utgifterna påverkas bland annat av vid vilken ålder uttaget av premiepensionen påbörjas och hur kursutvecklingen blir i de olika fonder där de försäkrades premiepensionsmedel är placerade.

Utgifterna för efterlevandeskyddet beräknas bli ungefär 35 miljoner kronor år 2015 och 77 miljoner kronor år 2018.

År 2015 beräknas 64,5 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 33,5 procent av inkomstpension och 2,0 procent av premiepension. År 2018 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 53,5 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 43,6 procent av utbetalningarna och premiepension 2,9 procent. Under hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara kan få denna förmån och att även de som är födda något av åren 1938 – 1953 får en del av sin inkomstgrundade pension som tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna antas bli 12 – 13 miljoner kronor per år. Överföringarna varierar dock kraftigt mellan åren. Dessa variationer går inte att förutse.

AP-fondernas *administrationsutgifter och kostnadsersättningar* beräknas bli i storleksordningen 2 782 miljoner kronor år 2015 och 3 093 miljoner kronor år 2018.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Denna känslighetsanalys gäller endast utbetalningarna av inkomstpension och tilläggspension från AP-fonderna. Utgifterna för premiepension och AP-fondernas förvaltningskostnader kan betraktas som ganska små i detta sammanhang.

AP-fondernas utbetalningar beräknas bli 266 295 miljoner kronor år 2015. Om balansindex för år 2015 ökar med en procent beräknas utgifterna öka med 2 656 miljoner kronor.

Om antalet tilläggspensionärer är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för tilläggspension med 87 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för tilläggspension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 202 miljoner kronor.

Om antalet inkomstpensioner är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för inkomstpension med 65 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för inkomstpension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 140 miljoner kronor.

I ett längre perspektiv är utvecklingen av den inkomstgrundade ålderspensionen osäker, den påverkas av konjunktur och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet, antalet nytillkommande ålderspensioner ett visst år är relativt få jämfört med dem som fanns i systemet tidigare.

En osäker faktor är hur många som väljer att ta ut pension före 65 års ålder. Antalet med tidigt uttag ökade kraftigt åren 2004 – 2008. Ökningstakten minskade 2009 – 2012 men ökade 2013, till stor del beroende på att andelen 61-åringar med inkomstpension ökade 2012 och 2013. Vid framskrivningen har antagits att andelen 61-åringar med

inkomstpension blir något lägre kommande år jämfört med 2013. Det är inte alls säkert att det blir så, det är möjligt att andelen kommer att fortsätta öka under flera år. Även nybeviljandet vid 62 – 64 år kan bli högre än vad som antagits. Antalet med tidigt uttag år 2015 kan avvika från prognosen med över 5 000. Därmed kan utgifterna för inkomstpension och tilläggspension år 2015 avvika från prognosen med mer än en halv miljard kronor av detta skäl. Detta utgör ändå bara några promille av de totala utgifterna för dessa förmåner.

Balansindex har stor påverkan på utgifterna för inkomstpension och tilläggspension. Balansindex beräknas från inkomstindexet och balanstalet. Balanstalet påverkas bland annat av AP-fondernas fondkapital. Detta påverkas i sin tur av hur börserna utvecklas i Sverige och andra länder som AP-fonderna har medel placerade i. Vi anser inte att det går att göra en tillförlitlig prognos för börsutvecklingen. Vi väljer därför att presentera tre olika beräkningsantaganden om denna, se även avsnittet ”Prognoser för inkomstindex och balanstal”. Det antagande som görs om börsutvecklingen påverkar dock inte utbetalningarna 2015 eftersom balanstalet för 2015 beror på utvecklingen till och med 2013. Antagandet har därför bara effekt på längre sikt.

Enligt huvudalternativet (alt.1) antas börskurserna *minska* med 2 procent år 2014, *öka* med 2 procent år 2015 och *öka* med 3 procent år 2016. Något antagande för åren efter 2016 behöver inte göras eftersom balanstalet år 2018 baseras på utfallet år 2016.

Enligt alternativ 2 (ett mer optimistiskt alternativ) antas börskurserna öka med 8 procent åren 2014, 12 procent år 2015 och med 13 procent år 2016. Enligt alternativ 3 (pessimistiskt alternativ) antas börserna *minska* med 12 procent år 2014, med 8 procent år 2015 och med 7 procent år 2016.

AP-fondens avgiftsinkomster, som påverkar avgiftstillgången, har beräknats från Konjunkturinstitutets antaganden om lönesummeutveckling och prognoserna för olika socialförsäkringsersättningar m.m. Inga alternativa beräkningar har gjorts för avgiftstillgången.

Tabellerna nedan visar effekten av indexeringen i de tre alternativen samt AP-fondernas beräknade utbetalningar. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år. Med real förändring av inkomstpensionerna menas förändring av inkomstpensionerna där förändring av prisbasbeloppet dragits av.

Alternativ 1. Huvudalternativ

	2014	2015	2016	2017	2018
Förändring av inkomstindex, %	+0,5	+2,8	+4,0	+4,1	+3,5
Balanseringseffekt	-1,6	+0,4	+3,5	+1,9	-0,1
Förändring av balansindex, %	-1,1	+3,2	+7,7	+6,1	+3,5
Förändring av inkomstpensionerna, %	-2,7	+1,5	+6,0	+4,5	+1,8
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-2,5	+1,1	+4,1	+1,8	-1,1
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	254 992	266 295	289 170	308 578	320 657

Alternativ 2. Optimistiskt alternativ

	2014	2015	2016	2017	2018
Förändring av inkomstindex, %	+0,5	+2,8	+4,0	+4,1	+3,5
Balanseringseffekt	-1,6	+0,4	+3,8	+1,7	+0,0
Förändring av balansindex, %	-1,1	+3,2	+8,0	+5,9	+3,5
Förändring av inkomstpensionerna, %	-2,7	+1,5	+6,3	+4,2	+1,9
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-2,5	+1,1	+4,4	+1,5	-1,1
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	254 992	266 295	289 895	308 578	320 818
Skillnad mot alternativ 1, miljoner kronor	0	0	+725	0	+161
Skillnad mot alternativ 1, procent	0,0	0,0	+0,3	0,0	+0,1

Alternativ 3. Pessimistiskt alternativ

	2014	2015	2016	2017	2018
Förändring av inkomstindex, %	+0,5	+2,8	+4,0	+4,1	+3,5
Balanseringseffekt	-1,6	+0,4	+3,3	+1,9	-1,1
Förändring av balansindex, %	-1,1	+3,2	+7,4	+6,1	+2,3
Förändring av inkomstpensionerna, %	-2,7	+1,5	+5,7	+4,4	+0,7
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-2,5	+1,1	+3,9	+1,8	-2,2
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	254 992	266 295	288 409	307 688	316 220
Skillnad mot alternativ 1, miljoner kronor	0	0	-761	-890	-4 437
Skillnad mot alternativ 1, procent	0,0	0,0	-0,3	-0,3	-1,4

AP-fondernas inkomster och utgifter

Inkomstpension och tilläggspension finansieras via AP-fonderna, dock inte den sjunde AP-fonden som är knuten till premiepensionssystemet. Med begreppet ”AP-fonderna” i detta avsnitt avses 1 – 4 samt 6:e AP-fonden.

AP-fondernas inkomster består av en socialavgift som betalas av arbetsgivare och egenföretagare, en allmän pensionsavgift som betalas av alla förvärvsaktiva och statliga ålderspensionsavgifter som betalas från olika anslag i statsbudgeten. Till detta kommer avkastning på placerade medel.

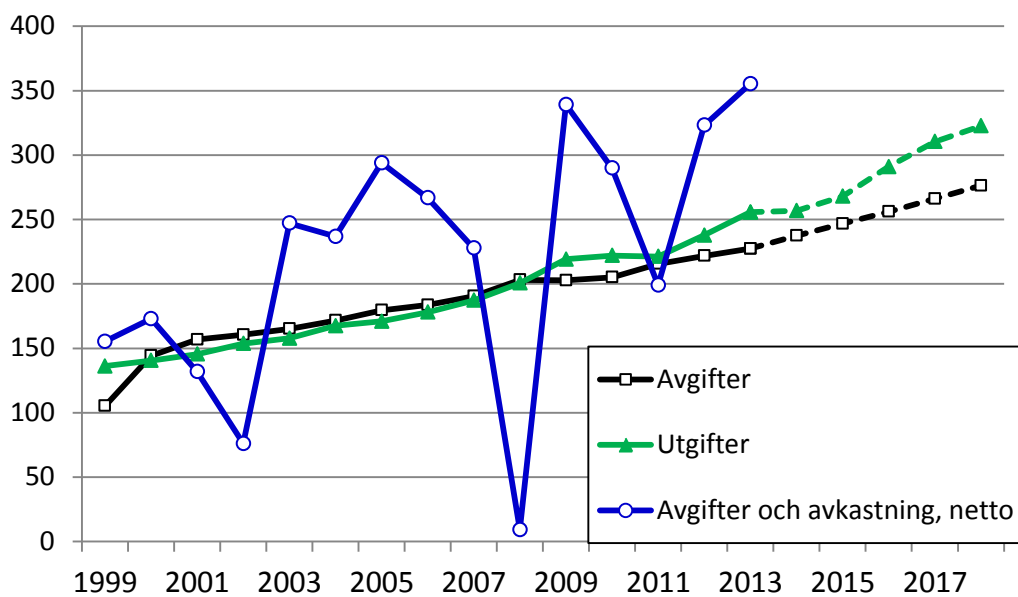
Den allmänna pensionsavgiften är 7,0 procent och socialavgiften 10,21 procent. Nivån för statliga ålderspensionsavgifter som avser ”transfereringar” är i huvudsak 10,21 procent av utbetald förmån. För övriga pensionsgrundande belopp som till exempel Pensionsrätt för barnår, är nivån 18,5 procent. Socialavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) fördelas mellan AP-fonderna, statsbudgeten och premiepensionssystemet. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet medan den allmänna pensionsavgiften i sin helhet förs till AP-fonderna.

Det diagram som följer visar AP-fondernas utgifter och avgiftsinkomster mellan 1999 och 2013 samt en prognos till och med 2018. Dessutom redovisas de totala inkomsterna (inklusive fondavkastningen, netto) till och med 2013. År 1999 var avgiftsinkomsterna lägre än utgifterna men efter en avgiftshöjning år 2000 blev de högre. Från och med år 2009 har avgiftsinkomsterna varit lägre än utgifterna igen och detta beräknas också gälla för alla prognosår.

Om man inkluderar fondavkastningen men gör avdrag för eventuella realisationsförluster m.m. i begreppet ”inkomster” har inkomsterna varit högre än utgifterna de flesta åren sedan 1999. Inkomsterna var dock lägre än utgifterna 2001, 2002, 2008 och 2011. Framför allt utmärker sig år 2008 då realisationsförlusterna var i samma storleksordning som avgiftsinkomsterna. Hur stor fondavkastningen kommer att bli för

åren framöver är mycket osäkert. Det kommer troligen att variera kraftigt mellan åren. Därför redovisas ingen prognos för detta i diagrammet.

AP-fondernas inkomster och utgifter, miljarder kronor

I december år 2013 uppgick fondkapitalet hos AP-fonderna till 1 058 miljarder kronor preliminärt.

Övriga pensioner

Frivillig pension

Den frivilliga pensionsförsäkringen tillkom vid den allmänna folkpensioneringens införande 1914. Försäkringens uppgift var att tjäna som ett komplement till de obligatoriska försäkringarna. Möjligheten att göra inbetalningar till försäkringen togs dock bort den 1 januari 1981.

Försäkringen regleras av förordningen (1962:521) om frivillig pensionsförsäkring hos Pensionsmyndigheten och av de bestämmelser som tidigare fanns i 22 kap lagen om allmän försäkring. Dessutom gäller särskilda av regeringen fastställda försäkringstekniska grunder som bland annat reglerar beräkningen av de kapitalbelopp som måste avsättas för framtida förpliktelser (premiereserv) och för bestridande av framtida omkostnader (omkostnadsreserv).

Den frivilliga pensionsförsäkringen är självbärande och försäkringstekniskt uppbyggd. Den finansieras genom premier och fondavkastning. De försäkringstekniska grunderna bygger på antaganden om ränte-, dödlighets- och omkostnadsutveckling.

Förmånerna höjs i takt med att överskott uppkommer på försäkringsrörelsen. Överskottet utgör skillnaden mellan den frivilliga pensionsförsäkringens totala fond och dess premiereserv d.v.s. den beräknade framtida skulden till de försäkrade.

Under år 2013 var antalet personer som fick pension från den frivilliga pensionsförsäkringen ungefär 4 300. Antalet försäkrade som ännu inte sökt pension var ungefär 3 200.

Försäkringen bildar fem olika fonder. Anledningen till att försäkringen har delats upp på fem delfonder är att de försäkringstekniska grunderna ändrats i anslutning till förändringar i det allmänna ränteläget och nedgången av befolkningsdödligheten.

År 2013 utbetalades 34 miljoner kronor i frivilliga pensioner. De fem fonderna uppgick sammantaget till 449 miljoner kronor vid utgången av året.

För försäkringen upprättas särskilda försäkringstekniska sammanställningar.

Sjömanspension

Sjömanspensionen kommer att avvecklas under 2014 med anledning av att samtliga som ska ha sjömanspension då har fått denna och att det inte finns något tillflöde av nya förmånstagare.

År 2013 utbetalades 0,4 miljoner kronor i sjömanspensioner. Fonden uppgick till 73 miljoner kronor vid utgången av året.